

D. M. St. EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.
VITEBERG.

I. C. 223.

SIGNAT. MDLXCCXIII.

4

DISPUTATIO
GRAMMATA=
TICA.

De loco Actorum 3.

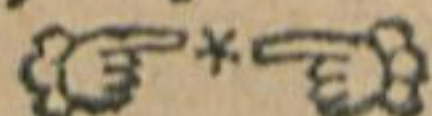
Oportet Christum cœlum accipere.

VVITĒBERGAE A QVODAM
bilioso scripta & edita.

Contra

D. NICOLAVM SELNECCERVVM.

VNA CVM BREVI ET NECES-
saria ἰθολογία Responsionis, qua D. NICO-
LAVS SELNECCERVS *uti*
possēt ad schedas istas, quibus nomen
est præscriptum nullum.

Iohan. 1.

VENI & VIDE.

ANNO

D. M. LXXI.

7.

1. PET. 4.

Nemo vestrum patiat^{ur} quasi homicida, aut
fur, aut maledicus, aut alienorum appetitor. Si
autem ut Christianus, non erubescat, glorificet au-
tem DEVM in isto nomine.

ANNO

D. M. LXXII

DOCTRINÆ

ET VIRTUTIS STUDIO
IUVENI N.

NICOLAUS SELNEC
CERVS D. S.

VAM ACCEPI CVM
disputatione epistolam, legi
q; relegiq; Heu quò per-
uenimus? Quis consulet?
Quis medebitur distractioni
tantæ? Ego vt semper dixi,
ita idem ex animo repeto,

Cupio emigrare, & esse cum Christo. Quare
quæso ita insurgunt nonnulli contra me? Quid
feci? An non salutem & incolumitatem nominis
ipsorum quæsiui semper multò magis, quàm ipsius
meam? Testes volo esse Principes ipsos, & om-
nes bonos. Commonefactionem verò quod edidi,
feci admonitionis causa, vt aliàs dicam, rogatus &
iussus, nocentem nemini. Si hæc ita offendit quos-
dam, ego in culpa non sum. Sentiamus & loqua-
mur cum Ecclesijs nostris, & tolletur omnis dissen-
sio. Hoc nisi factum fuerit, adest discessio peri-
culosa, cuius neq; autor, neq; adiutor sum. Dia-

A 2

scessio

scissionses & dissensiones auertere & componere
studeo, ideò vapulo. Sed quid faciam? DEO
rem committam, mea faciam, & pacem, quantum
in me est, salua fide & bona conscientia, cum om-
nibus & singulis colam, defessus nunc, & pertæ-
sus contentionum biliosarum, & nihil ad ædifica-
tionem facientium. Aduersarium verò disputa-
torem meum, Philosophum, iudicio IESV Christi,
cuius maiestatem impugnat, committam, cum ad
iudicium illud non sit prolixum spacium. Mihi
cum iniuriam ille manifestam coram DEO &
tota Ecclesia faciat, cumulatis mendacijs & ca-
lumnijs, erit, qui vindicet & vlciscatur, ipse ni-
mirum Filius DEI. Cum Ecclesia verò & Aca-
demia VVitebergensi pacem, concordiamq; in do-
ctrina & confessione, quæ Lutheri scripta, &
Corpus doctrinæ allegat & retinet, cumq; Theolo-
gis, & doctrinæ, pietatis & veritatis studiosis co-
lam & seruabo, usq; ad aras, quo ad vixero, DEO
dante, & testante, & iuuante. Nunc remitto
tibi disputationem cholericam, addita glossa, vt
vulgò vocant. Animo quidem proposueram
meo, integram instituire responsonem, cum sit
ἐπιχρόν σιωπᾶρ λαλῶντο & διαβόλε, &
nomen ῥιψάσιδ & sit omnium probrosissimum,
sed parcam Ecclesiæ, cuius vulnera sunt multi-
plicia, & immedicabilia, donec Filius DEI
aduentis

aduentu suo declaret, quantus & qualis ipse sit.
Ego facile non patiar me ad scribendum pertrahi.
Tibi verò mitto glossam meam, vt habeas
me apud bonos, veritatis studiosos, &
populares meos defendendos
excusandi iustam mate-
riam. Bene & felici-
ter vale. Mense
Iulio, Anno

1571.

*

A 3

DISPV

De interpretatione Græcorum
verborum Act. 3.

b Ἰησοῦν καὶ τὸν δῶδ οὐρανὸν δέξατο.

c Complectens ἱστολογίαν Responsi
onis, qua Collegium Theologicum
Academiæ Vvitebergensis vti posset
ad chartam de his verbis superiorib.
diebus editam, cui nomen est præscri
ptum,

D. Nicolai Selnecceri, &c.

Iohan. 1.

d Veni & vide.

e Tenet insanabile multos, scribendi
cacoëthes.

Quo

A.
I Nfrà patebit, qualis hæc sit Grammatica. a

Si disputare sit calumnias modò
Effingere, & Iudæ nepotis scommata
Audire: sycophanta primas auferet.

Ἰησοῦν ἔρισον ὅτι δ' ἔσ' οὐρανὸν μὴ δεξαομένον
Non enim omittendæ sunt particulae, quæ obstant
peruersæ sententiæ. b

Nunc ἠθολογίαν veram τῆς ἠθολογίας men=
daci opponere possum. Paralepsis autem osten=
dit causam admodum esse morbidam, & indigere
physico, & candoris esse expertem, ideoq; in portis
impingere. c

Apoc. 22.

Ἔρχομαι ταχὺ. ἀμὲν. d

Veni, vici, vici, inquiet Filius DEI, qui in
pijs habitat & regnat, & cui vt Seruatori tertium
relinquimus.

Vtinam istud κακόν τις non inuasisset nouum
scriptorem. De meis autem opellis, vt semper af=
firmaui, ita idem nunc affirmo, me illas subijcere
iudicio eruditorum & piorum virorum, qui si vi=
tuperio ea, quæ interdum annoto, hoc est, quæ di=
dici, digna censuerint, tantum abest, vt male à me
facere dicantur, vt etiam debere me illis gratias in=
e

A 4

gentes

f Quo morbo se etiam laborare ostendit amicus noster, qui nuper chartam edidit de verbis Lucae 3. expressam Henricopoli, sicut est adscriptum, ad Gvelfhorum arcem, Quæ huc est allata eo ipso die, quo ante annū publice in hac Academia Theologiæ Doctor est

gentes agnoscam, iuxta Davidicum illud: Percutiat me iustus, in misericordia, & increpet me, id erit mihi oleum preciosum. Et Prouerb. 27. Meliora sunt vulnera diligentis, quàm fraudulenta oscula odientis. Addo autem hoc etiam: Etiam si ipse agnoscam tenuitatem laborum meorum, & siue legantur, siue aboleantur scripta mea, modò veritas maneat, non curem: tamen, vt Clementis Alexan. verbis vtar, ridiculum fuerit, eorum, qui sunt boni ac studiosi, scriptis repudiatis, alios, qui tales non sunt, admittere. Sed fabulatoribus, maledictis, impijs, & turpia scribentibus, qualis hic est meus disputator, concedenda est scribendi potestas, ei autem, qui veritatem prædicat, prohibendum est posteris vtilitatem relinquere? Deinde memini ante annos quindecim voce viua & scriptis epistolæ me à VVitebergensibus, D. Maiore & Peuce- ro in primis, instigari ad editionem eorum, quæ scripsissem, prædicariq; ab iisdem mea ieiuna scripta, tanquam (vtor enim verbis ipsorum) vtilia & maximè necessaria Ecclesiæ. Nunc igitur quæ Metamorphosis animorum, & inconstantia?

τὸ ἄνδρ' ἢ μὴτ' εἰλω εἰλω,
 μήτε ξωείλω, ὅσις αὐτάρκη φρονεῖν
 πέποιθε δόλως τὸς φίλους ἠγόμενθ.
 Huiusmodi ne contingat amicus,
 Neq; contubernalis, qui se satis multa sapere
 Sibi persuadet, & pro seruis amicos æstimat.

A 5

f

g est renunciatus & veritati & Collegio
fidem iuratum dedit, obligatus & hu-
ic, & Academiae atq; his etiam terris,
& Principi harum, antea, eo modo,
quo scit.

b Sed hoc vno anno tribus scriptis,
contra existimationem & dignitatem
nostram, & quietem publicam editis,
demonstravit, se eorum, quæ debet,
minus meminisse, & pertulimus pri-
mam, etiam alteram iniuriam patienter,
& dissimulauimus iustissimum
dolorem nostrum. Nunc cum tertio
hoc facit, non debemus eum male
docere amplius patientia vel lentitu-
dine potius nostra, idq; non tam nos-
tra, quam rei Ecclesiasticæ & publi-
cæ causa. Atq; de primo & secundo
scripto nihil dicimus in presentia, de
quibus tamen, si voluerit, explicabi-
mus ei, quam fidem in illis præstiterit
Deo & hominibus. De hoc tantum
tertio quale sit breuiter monebimus.

Edita

Μέχρι τῶν βωμῶν εἰλήθη εἶμι. Veritati verò g
fidem iuratam seruaui, seruo, & seruabo, quo ad
vixero. Præterea nullius addictus iuraui in verba
vagantis. Et Academia obligatum me esse usq; ad
aras profiteor. Nam ara Christi limes est. Prin-
cipem verò Clementissimum, Electorem Saxonie,
veneror, & innocentem esse scio, & per eiusdem
Celsitudinem stare, quo minus in euerstonem sanæ
doctrinæ erumpere quidam possint, constat.

Primum scriptum Exegematis titulo ad tuen- h
dam existimationem & dignitatem VVitebergenst-
um, & quietem publicam, ac auertendas suspicio-
nes omnes, prædijt. Τὸ πᾶν ἰσως ὁ θεός. Illud
optimo animo, & optima fide & conscientia fa-
ctum est. Et iudicium volo esse penes optimos
quosq;. Et scripsit ipse pastor VVitebergenstis
compater & frater meus carissimus, nomine suo-
rum quoq; collegarum ad me, cum ipsi nonnulla si-
gnificassent, quæ de censura, quam nondum videram,
missa ad Illustrissimum Electorem, spargerentur,
hunc in modum: Lectis tuis literis mirati sunt col-
legæ, memores & amicam & honorificam perpe-
tuo tui mentionem à se factam, & in priuatis collo-
quijs commiserationem potius tui, quàm censuræ se-
uerioris iniquitatem vlla ratione ostensam, nisi quod
tu bono procul dubio fecisses studio, id prætermi-
sum abs te illi malle se significarent. Proindenostri-
te esse & precibus nostris commendatum nobis
certo

certo statuas, &c. Hoc responso acquieui, nihil
mali amplius suspicans, cum praesertim ipse quoque
D.D. Maior senex in has terras veniret, mecumque
per triduum esset, & Exegematis mei mentionem
sinistre faceret nullam: donec tandem, elapso inde
mense ferè integro, Censuram longè ante respon-
sum D. Pastoris, & aduentum D. Maioris, scri-
ptam de Exegemate illo meo ad Illustrissimum Ele-
ctorem, ab amicis acciperem, & quo candore à
quibusdam ageretur, intelligerem. Extat autem
Exegema, de quo vniuersa Ecclesiae Christi, iudici-
um permitto: Atque hoc primum scriptum est,
quo sibi quidam iniuriam nescio quam factam esse
fingunt. Quod verò ad literas Theologorum an-
tea respondi prolixè, id nunc repetendum esse
omnino censeo: Exegesi non efficti, sed habiti
colloquij (vt in vestibulo vestri scripti euidenter
testamini & affirmatis ipsi) tantummodo ad eum
finem iussus scripsi, non vt iniuria vos, praepo-
rem, compatrem, & amicos afficerem, neque vt non
candide vobiscum agerem, sed vt assererem ve-
stram famam, & innocentiae fidem, & concordiae
salutaris quasi foedus aliquod, sublata in posterum
suspensione multiplici & varia, pro virili confirma-
re studerem. In eo si erraui, & tam nefariè, vt
vestra Censura scripta ad synedrion Illustrissimi
Electoris Saxoniae, Domini nostri Clementissimi,
de me, tanquam hoste, mendace, leui, falsificatore,
contumeliosissimè fingit, peccaui, faateor, me ope-
rante

ram & oleum perdidisse, & littori locutum esse.
Quæsiui pacem, & tranquillitatem, & concordiam
piam & salutarem, & vestri nominis dignitatem,
ac obtinui maxima ex parte, q̄ quæsiui, nulla
cum iactura existimationis meæ, nisi fortè apud in-
uidos & maleuolos, quorū iudicia magnifacere nec
soleo, nec debeo. Et quid voluerim, testatur in-
scriptio, doceri nimirum manifestè, Academiae &
Ecclesie VVitebergensis Doctores & Professores,
doctrinam D. D. Lutheri constanter retinere, &
cum omnibus rectè sentientibus & docentibus Ec-
clesijs pium & sanctum consensum tueri, &c.

Secundum scriptum quod intelligant, ignoro.
priuatim ad socerum meum D. Danielem Greife-
rum Superintendentem Dresdensem scripsi iusti-
simo dolore motus, cum iam Censuram accepissem,
& passiuam versionem loci Act. 3. de quo hic gram-
matica disputatio instituitur eo modo, quo videbi-
mus, in Catechesi legissem. Hoc si volunt esse se-
cundum scriptum, quod per me certè diuulgatum
non est, qui nemini, nisi vni, viro nobili, bona fide,
vt mihi redderetur, illud communicavi, non repu-
gno ipsorum numerationi, neq; sententiæ contradi-
co. Vehementiam autem aliquam extorsit iniu-
ria, de qua iam dictum est.

Tertium verò, quod exagitandum susceperunt
schede

ſchedæ tres, ſcriptum, eſt Commoneſactio de loco
Actor. 3. Oportet Chriſtum cœlum accipere: ita
compoſita, vt nemini nocere, prodeſſe autem multis,
& ad circumſpectionem incautos hortari, & eos,
qui aliquid monſtri alerent, impedire poſſet. Quare
re ſuperioribus diebus, antequam edita eſſet hæc
grammatica diſputatio, cum ad me, tabellario ablega-
gato, de commoneſactione illa Theologi ſcripſiſſent,
his verbis ad literas reſpondi: Legi Tigurinorum
reſponſionem ad Testamentum Brentij: legeram
antea verſionem Caſtalionis & Bezae. His acceſſit,
prò dolor, Catecheſis veſtra, locum illum eodem
modo, quo Caſtalius, Beza, & Tigurini vertunt,
allegans. Accipio & ſcripta priuata de eodem lo-
co. Et quomodo illi omnes verſionem iſtam intelli-
gant, & quid inde extruant, præſertim in doctri-
na Cœnæ Dominicæ, vobis ignotum eſſe non po-
teſt. Neceſſario igitur, his præſertim in locis, commone-
ſactionem breuem ſcripſi, non vt vos ſuggillarem,
& contumelioſiſſimè traducere, vt quidam con-
tumelioſiſſimè fingunt, ſed vt monerem, abſtinen-
dum eſſe à peregrinis verſionibus, quæ ſuſpicionibus
vacare non poſſunt, & acquieſcendum eſſe in do-
ctrinæ ſimplicitate, & dexteritate, expoſita ſcri-
ptis Lutheri & Philippi, & in primis in Corpore
doctrinæ, quod etiam Eccleſijs huius Illuſtriſſimi
Ducatus commendauit. Si nihil aliud, quàm quod
ſcribitis (Chriſtum etiam poſt glorificationem ha-
bere verum corpus, &c.) phraſi iſta intelligitis,
ſalua

salua res est, & vobiscum nec mihi, nec alijs recte
sentientibus negocium esse debet, id quod etiam de
innocentia vestra publice testari possum, si opus sit.
Cum ceteris igitur, qui ex ista longius & impie
detorta phrasi extruunt portentosa opinionum de lo-
cū alitate fixa adeo, vt Christus suo vero corpore nec
in coena, nec alibi esse possit, mihi, quod ad pagellae
meae defensionem attinet, negocium deinceps erit.
Oro tamen propter gloriam DEI, vt deinceps cau-
tius agatis, ne Ecclesiae vulnera augeantur &
crescant, &c.

Ex his iudicent honesti & pij animi, num iu-
sta causa à me ulla ratione data sit, tam atrociter
insurgendi aduersus me insontem, & periculosi-
simam discessionem, vt vsitate loquimur, siue ru-
pturam, & confractionem, vt David loquitur,
insano quodam furore, causandi, & *πῶλεμον
ἐκίευντο μὴ ἀπονοῦσιν* mihi inferendi. Iudicet
Dominus inter me & disputatores istos, qui si in
tota vita aliquod malum, animi dolore superante
ferè vires animi & corporis tuli, certè hoc est,
quod respondere cogor modo eo, quo necesse est,
ijs, quos veneratus sum semper sincera animi sub-
iectione. Sed fiat voluntas Domini, & in auctoris
caput culpa & poena tandem recidat.

Mihi

i Edita est in hac schola à Collegio
Theologico superioribus mensibus
pio & religioso studio, atq; necessarijs
etiam de causis, Catechesis doctrinæ
Christianæ, in qua repetitur explica-
tio capitum Christianismi,

k ijs omnino verbis, quæ sunt in
Corpore doctrinæ, & nullis alijs, ut
nihil sit in toto libello nostrum, præter
operam colligendi & transcribendi,
atq; contrahendi in brevis, quæ alibi
prolixè exponuntur.

l Hanc occasionem arripuit, in quâ
se exerceret malevolentia, odium,
&

Mihi sumere hoc nolo, ut pronunciem, quo
animo & consilio edita sit Catechesis ista. Memini
autem ante aliquot annos D. Pauli Eberi autorita-
te, dum viueret, grauissimas ob causas dissuaderi vel
scriptionem, vel editionem noui Catechismi.

Vbi sint in Corpore Doctrinae haec verba: k
Oportet Christum caelo capi, & quae de corporali
locatione attexuntur, non video, qui Corpus Do-
ctrinae & legi antehac, & diligenter lego, & ha-
rum terrarum Ecclesijs quoq; deposui & commen-
davi, meq; scriptis illi inclusis docendo conformem
esse affirmo. Quod si verba Corporis Doctrinae
retineret disputator, praesertim in doctrina ^{κατὰ}
^{τὸν} ^{λόγον} ^{καὶ} ^{τὸν} ^{λόγον}, ex Apologia (ut omnis suspi-
cio auerteretur) iam profecto non laboraremus.
Cur autem illud factum non sit, dicam quod res est,
multos pios & doctos ita prorsus sentire, & lite-
ris suis nobis significare ex loco illo ipso, ex quo di-
sputator prodijt, hoc quasi praebulo siue praelu-
dio primum lapidem aut gradum positum esse, su-
per quem aliquantò post Caluinici dogmatis para-
doxa minore cum periculo à quibusdam extruan-
tur.

Ad istam accusationem respondeant ij: qui no-
tantur. Eorum enim omnium, quae importunè hic
inseruntur, me conscium nequaquam esse, illos
B ipsos,

& *ἠνεκία* aduersariorum, vel hostium
potius huius Scholæ, & veritatis atq;
quietis publicæ quorundam, tam Fla-
cianorum, quam aliorum, quos huius
nominis & factionis pudere incipit.
Ex his igitur in eam Catechesin no-
stram, aliqui furioso impetu tanquam
canes in saxa quibus petuntur, cum
latratu, aliqui etiam *λαθροδικταί* irruerunt,
& alius hoc, alius aliud repræ-
hendit, aliqui cum quid repræhenderent
non reperirent, suspectum tam-
men hoc & illud reddere interpre-
tando conati sunt, etiam de suis suspi-
cionibus similes commouere alijs, ut
sicut qui per vitra picta intuentur ali-
quid, idem videretur alijs quod ipsis.
In quo tamen hoc bene cadit, quod
ipsi se produnt, odio nostri & harum
terrarum non veritatis studio villo se
facere, quicquid faciunt.

Quæ

ipfos, nolint velint, qui hæc fcripferunt, testari oportet. Et χίτλιον & mendacem eum esse dicere poffum, qui notam iftorum inurere mihi conatur. Accufari autem absq; discrimine, & damnari, ac Flaccianos proclamari, eos omnes, quibus Catechefs is ifta per omnia non placuit, auditu iucundum esse non potest, cum Ecclefie multæ iniuriam iftam vt ferant, non didicerint. Extat iudicium Ecclefie Hallenfis: Cenfuræ item Ecclefiarum in Ducatu Brunouicenfis omnium: Reipublicæ & Ecclefie itidem Brunfchwicenfis: Ecclefiarum quoq; in Ducatu Lüneburgenfis, & aliarum Ecclefiarum multarum iudicia extant, quæ nauci facere omnia, & mendacij arguere, & contemnere poffe, cum præfertim in ipfa Mifnia & Turingia accedant querelæ, indignationes & lacrymæ multorum piorum fenum & miniftrorum verbi diuini, mentis non fatis fanæ, nedum pietatem & concordiam fouentis, esse potest.

Quod ad me atinet, μαρτύρομαι ἀθανάτοις θεῶς χίτρα, καὶ τὸ κελευθὸν ἡμεῶς, me alienum ab omni odio habere animum, & cum amare Academiam omnium Christianarum Academiarum hætenus quafi metropolim, de toto orbe terrarum, viuentibus Luthero, Philippo, Iona, Pomerano, Crucigero, Förftero, & alijs, optimè meritam, tum profefloribus, qui iam funt, policeri omnia illa officia, quæ promitti ab homine candido, doctrinæ

B 2 sano

Quæ enim hæcenus in libris Cor-
poris doctrinæ inuadere ausi non sunt,
ea nunc postquam nos transcripta in-
de edidimus, inuadere primum inci-
piunt, cum si pro falsis & pietati con-
trarijs habuissent, iam pridem illa in
alijs damnare debuissent, apparente
adhuc τὸ ἡερόθυμον προσώπων. Atq; ita
simul, quid huius sit, aut alterius, no-
uum aut vetus, orthodoxum aut hæ-
reticum

sane & pietatis amante, possunt atq; debent, modò
certum sit, ipsos Lutheri vestigia sequi, & in Sa-
cramentariorum errores, (de his enim nunc agi-
tur) id est, in localitatem physicam corporis Chri-
sti, & extenuationem potentiae datae & acceptae,
& in absentiam veri corporis Christi à Coena, ubi-
cunq; hæc in terris iuxta institutionem Christi ce-
lebratur, non delabi & consentire. Vitam etiam
pro VVittenbergicæ Ecclesiæ & scholæ incolumita-
te, vt, si opus sit, amittam, paratus sum, modo ipsi
integritatem doctrinæ inuiolatae tueantur.

VVittenberga meos gemitus si cernere posses,
Et pro te facio quas ego saepe preces,
Dispeream, nisi te mens accusaret euntem
In me tam rabidæ pestilitate manus.
Cur aliter loquar, haud habeo : tu vulnera sanes,
Et rursus iungas pectora nostra, DEVS.

B 3

Antiquia

reticum se neq̄ scire, neq̄ agnoscere
ostendunt, cum tamen iudicium sibi
Critici isti sumant de omnibus, quasi
Censores quidam orbis terrarum,
† Antiquitatis etiam piæ & Orthodo-
xæ, & Martyrum Christi, iniquissimi,
vt erga nos eos tales esse minus sit
nobis dolendum. Aliqui etiam ex
accusatoribus illis furiosis compellati
de ijs, quæ in concionibus publicis ad-
uersus nos declamarunt, negare ausi
fuerunt priuatim ea, quorum tota
conciõ aduersus ipsos testis est. Ita
maledicentia illa ipsa se in hominibus
leuissimis & vanissimis refutat, &
quid constantiæ in alijs ab ipsis expe-
ctandum sit vnumquemq̄ hoc modo
docere possunt. Sed quid dome-
stici & externi alij fecerint, aut faci-
ant, nunc non agitur.

10

Antiquitas Pia & Orthodoxa sæpè quidem iactatur, nominatim verò allegatur vel rarissimè, vel nunq̃ etiam, vel nimis perperam, vt ex Nazianzeni allegatione infrà manifestum fiet. De martyribus autem & innocentibus hominibus, qui à tyrannis crudeliter tolluntur, & persecutiones patiuntur multipliciter, nemo est, nisi ferreus sit, qui non ex animo & commiseratione Christiano homine dignissima honorifice sentiat & loquatur, licet aliqui in doctrina de Cœna malè eruditi, propter quam etiam vitam non finiunt, digni etiam sint commiseratione potius, quàm reprehensione. Cùm illis etiam & de illis, cum aliter instituti non sint, actio & quæstio nulla iam est nobis, sed de informatoribus & capitaneis ipsorum, & de te, disputator Sacramentarie, socijsq̃, quos habes, tuis, à veritate dudum agnita, deflectentibus, queritur, qualis nimirum sis, vt sciant Ecclesiæ nostræ, quid deinceps statuendum.

B 4

†

n

In Selneccero autem quomodo
Ἰσθ'αδελ'εία nos exerceat, queri ne-
cesse habemus, coacti ipsius culpa,
cū de homine secus videamur meriti,
&

Ἰδὸς ἀδελφείαν nullam ego agnosco, nullam
committo, nullam fateor. Et coram DEO &
hominibus protestor de manifesta iniuria & ca-
lumnia, quæ dextera sua me capillis prehensum
rapere secum, & pugnis, calcibus, unguibus, morsu
impetere & deformare conatur. De Ἰδὸς ἀδελφείᾳ
autem queri necesse habeo, vt iudicia de meis labo-
ribus peruersissima, & concionibus, & Censura, ac
hæc ipsa disputatio edita, dum tabellarius ad me
ablegatus abest, & sermones studiosorum, qui ca-
lumniosa iudicia, & minas audiuerunt & retule-
runt, testari possunt.

Cum de homine secus uideamur meriti)
Quid velint isti, nescio. Prestiti fidem, quam de-
beo. Reuerenter sensi de ipsis. Officia iisdem
mea, ἀβλήχρα μὲν ἢ οὐδενόσωρα. ἡ ἰσὸς δὲ detra-
li, & me semper talem exhibui, qualem discipulus
erga præceptorem, Filius erga Patrem, & amicus
erga amicum, corde, ore, & opere exhibere &
gerere se debet, teste DEO & mea conscientia, &
omnium bonorum recte iudicantium calculo, quem
admodum etiam nuper significavi, cum de huius
disputationis editione nihil mihi constaret, hiscè ni-
mirum verbis: Ausim affirmare, nihil potius sub
sole post animæ meæ salutē, quàm vestri nominis in-
tegritatem & incolumitatem fuisse, neq; vnquam
mihi persuadere vllum potuisse, dissensionis alicuius
saltem suspicionem, nedum mutua nostræ accusa-
tionem inter nos aliquando orituram esse.

B §

Cui

• & parcere ei cuperemus, si per ipsum
liceret.

In Catechesi igitur nostra ponitur in-
terrogatio & responsio quædam
his verbis:

Vbi extat confirmatio Articuli de
Ascensione Christi ad cœlos?

Re

Actor. primo describitur historia
Ascensionis, Videntibus illis eleua-
tus est, & nubes suscepit eum ab ocu-
lis eorum. Et Actor. 3. Oportet
Christum cœlo capi usq; ad tempora
restitutionis omnium. Intelligitur
autem ascensio vt sonat litera, & de
corpore, & de corporali locatione.
Ascensio fuit visibilis & corporalis. Et
semper ita scripsit tota antiquitas,
Christum corporali locatione in ali-
quo loco esse, vbicunq; vult, & ascen-
sio corporalis facta est sursum.

Hunc

Cui inimici pepercerant, inuentus est amicus,
qui ei mortem afferret.

Quod ad corporalē locationem attinet, vt semel &
breuiter ista expediam, nuper ita V Vitebergam
ad Theologos scripsi: Cū dicitur, ascensionē Chri-
sti ad cœlos, de corporali locatione intelligendam
esse, hæc vox non simpliciter improbatur, q̄ ad cor-
poris veri substantiam, ἢ ἀφ' ἑαυτῶν attinet,
(sicut D. Philippum, beata memoriae, præceptorem
intellexi) sed ista τοποθεσίᾳ articulum ascensio-
nis satis pro veritate & dignitate rei in Ecclesia
explicari posse, & ista quasi fraude aliqua Maie-
statem & potentiam corporis siue humanæ naturæ
in Christo extenuare velle, & vt finitum corpus
est, ita etiam finitam potentiam fingere, non delirium
tantum, sed blasphemiam esse dicimus. Et ad-
huc recordor vocis cuiusdam dicentis:

Man wölle Christum zu hoch heben.

Sursum.) Si simpliciter hic articulus de
corporali & Physica locatione est accipiendus,
(id quod, vt dictum est, de proprietate & forma
veri corporis non negatur) quo in loco, vt nuper
quidam quærebat, sursum ne, an deorsum Christi
corpus erit respectu Antipodum, & quis situs erit,
si Physicis tantummodò speculationibus inniti veli-
mus? τοῦ σώματος ἰ ἀφ' ἑαυτῶν.

Ego

Hunc locum arripuit D. Selneckeri censura.

Atq; ita & criminose & suspiciose aduersus hæc disputat, vt iugulum petere videatur eorum, quibus fidem, dilectionem, & venerationem se debere non ignorat.

Totam

Ego plane nihil arripui. Et Catechesis à
Ruelio bibliopola mihi missa, seposita est à me, &
per me in nullius hominis manus peruenit, donec
tandem alia Ecclesia, accedente magistratus auto-
ritate, iudicium quoq; meum exquirent, quod
denegare ipsis nec volui nec debui, alioqui ad tacen-
dum, & sepeliendum infelicem conatum, promptis-
simus. Et cum ea de causa conuentus instituere-
tur Theologorum & politicorum, & legerentur
iudicia aliarum Ecclesiarum de Catechesi ista, & à
me, vt sententiam exponerem meam, peteretur, &
vt scriptum etiam adornarem, quo, quid sentirem,
ostenderetur, integrum certè mihi non fuit, VVi-
tebergam vt primùm conferrem me, & num magi-
stratui obtemperandum, dicendumq; quod verum
ac rectum esset, explorarem. Commonefactio-
nem igitur scripsi de loco Act. 3. de quo iam con-
trouersia orta est. Ea prælecta, de voluntate &
sententia omnium, typographo tradita est. Cumq;
propter necessitudinem, quæ cum meis, disputatore
nimirum hoc, & huius socijs, meis, inquam, censo-
ribus mihi erat, his in locis suspicione oneratus
essem multiplici, qui defendissem eos semper, veri-
tatis tandem rationem habere volui, ne amicis il-
lam postponere viderer.

Penes pium lectorem sit iudicium, qui nemi-
nem perstrinxi, & cum veritatis oratio sit simplex,
simpliciter monui, abstinendum esse à peregrinis
phrasibus

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

phrasibus & versionibus, quæ nostris Ecclesijs & scholis ignotæ essent. Iugulum autem quod petijisse dicor, facile crediderim eos, qui sibi iam diu occultati mali in re Sacramentaria, vt huius disputationis scriptor, & qui ab eo quodammodo pendent, conscij sunt, non posse aliter sentire aut loqui, quàm peti iugulum, cum quis scapham scapham dicit, id est, qui ipsos, quod res est, cum Calvinistis colludere, & consentire affirmat, id quod ex epistolis multis & actionibus institutis, quibus interesse me oportuit, edoctus affirmo, quamuis reticere illud maluissem, si per ipsos licuisset. Nec dubium est, vt boni cuiusdam VVitebergensis verba recitem, quin quod sentiunt, & iam arte occultant, id multò manifestius & sine inuolucris professuri essent, si per Principem Electorem liceret, siq; periculi metu non deterrerentur. Hæc autem non de Ecclesia & Academia VVitebergensi dico, cuius Confessio in scriptis Lutheri extat, sed de paucis quibusdam, qui autoritate pollent, & ibidem freno quasi suo coercent alios, & interdum aliter loquuntur, quàm sentiunt, interdum aliter sentiunt, quàm loquuntur, atq; ita suspensos magistratus & aliorum animos detinent, vt incertum sit, quid nam & quales, frigidi ne, an calidi, ἢ οὐκ ἴσθῳ, οὐδὲ πῶς ἴσθῳ, ἀλλὰ χλιαροὶ sint. Oramus autem Dominum nostrum IESVM Christum, vt magistratum diu seruet incolumem & superstitem, vt conatus quorundam reprimantur, Ecclesie & posteritati perniciosi. Ego

t **Totam quidem Saxoniam infe-
riorem contra nos excitare dicitur.**

68 **Colludens cum Flaciano Tribu-
no vicino, quem classici huius socium
habet, vel Magistrum etiam.**

nfe
r.

Ego verum amo, verum volo mihi dici, menda- t
eem odi. Testimonium autem innocentiae, & qui-
eti meae ipse Princeps meus, Consiliarij, nobiles, au-
lici, Theologi, & Ecclesiae harum regionum dare
possunt. Habeo conciones, intersum Consistorio,
visito Ecclesias, monasteria, & scholas. Cetera
DEO commendo. *πολυπραγμοσύνη* dete-
stor. Omnis igitur veritatis & honestatis exper-
tem esse affirmo eum, qui Saxoniam inferiorem a
me excitari, putido mendacio impudentissime &
contumeliosissime scripsit, quisquis Physicus iste sit,
cum tamen Saxoniae inferioris mentio ipsi grata &
iucunda adeo non sit, ut quidam rationem illius ha-
bendam esse dissuadeant.

Nullam collusionem amavi & exercui unquam. u
Viros autem eruditione & pietate praestantes, vi-
cinos meos, veneror & colo. Tribunum novi
nullam. Ac etsi initio, cum in has terras vocatus
venirem, inciderent nonnulla, quae dissensionem ali-
quam paritura videbantur, eaque tantum, quod Vvi-
tebergenses quosdam defenderem, tamen DEI be-
neficio, iuxta ordinationem Illustriss. Principis mei
Ecclesiasticam concordia ea inita est, quae Ecclesijs
salutaris & necessaria est. Classici vero mentionem
reliquis, quae sunt in hac Grammatica rabiosa, men-
dacijs & calumnijs annuero.

ἴδὴ νῦν αἰδῶμεν ἐν ἀνθρώποισι ὄλωλεν.
αὐτὰρ ἀναιδεῖν γαῖαμ ἐπέρχετ' ὁμῶς.

C

Quae

¶ Hoc enim nisi ageret, quæ causa ei
afferretur edendi publice chartam
contra nos cruentam,

¶ cum si quid minus ei probaretur in eo
scripto, quod communiter a Decano
& Collegio Theologorum eius scho-
læ, cui se debet,

¶ editum esse legit, quærere prius &
monere privatim, & conferre aman-
ter & placide potuisset de eo quo of-
fenderetur atq; auertere periculum
& labem a Collegis,

¶

Quæ causa & occasio fuerit, paulò antè, litera
r, ostensum est. Et, si fieri posset, vita mea
redimere vellem, noua & periculosa versione &
publicatione non datam fuisse occasionem & cau-
sam monendi alios, & auertendi periculum. Cru-
entam autem chartam nominari meam commone-
factionem, nimis cruentum iudicium, ex animo cru-
entem sitiente, vt infrà patebit, profectum esse, boni
& honesti viri, instituta collatione commonefactio-
nis meæ pacificæ, & disputationis huius cruentæ,
facile & libenter pronuntiabunt omnes. In me
cruentum nihil esse, DEI beneficio gloriari possum.

Constantinus Imperator: Certo credo, prorsus
totam animam, & quicquid spiro, & omnino,
si quid intimum in mente uersatur maximo à no-
bis deberi DEO.

Grata DEO mens est, quæ se debere fatetur,
Quicquid habet, quicquid possidet, omne Deo.

Totum igitur me Seruatori meo debeo. Fidem
vero, doctrinam, & conscientiam meam nulli cre-
aturarum mancipo.

Occasionem omnem priuatim conferendi, cen-
sura de me, & chartis editis, si quid monuisssem,
abruptam, & spem mihi, posse me aliquid, si ten-
tarem, efficere, omnino ademptam, item, conuen-
tus etiam ratione sententiam mihi exponendam
fuisse, quæ res citra suspicionem perfidiæ,
C 2 - ferre

41

& tentare an ad sanitatem reducere
potuisse, opera sua eos, quos errare
crederet, Omnia enim experiri prius
sapientem decet, inquit ille, quam pu-
gnare incipiat, præsertim ad suos, &
consortes fidei. & ad domesticos qua-
si civile bellum commouere.

bb

Necq; vero hæc Academia educa-
uit ipsum ideo, vt infamaret eam.

ferre non potuit, supra ostensum satis est. Scripsi
tamen de toto negotio aliquoties, & me moneri pe-
tij, si quid esset, quo pij offenderentur, & meam
sententiam διαγγιδ'ην exposui. Ad rem autem
responsum nihil certi fuit, sed eadem cantilena sem-
per de physico corpore sonuit, & insuper ea, de
quibus monuissim, publicis, ut vocant, intimationi-
bus inserta fuerunt, quibus refutari sententiam, qua
exposuissim, videbam. Deinceps igitur abstinere
dum mihi esse a priuatis scriptis intelligebam, quae
cum quibusdam non placent, quam amice accipiantur,
& legantur, ignotum mihi esse non potest.

Sarcasmos intelligo & contemno. Sanitatem
autem errantibus ex animo precor, & mentem
meliolem, quam in hac Grammatica apparet.

Scripsi ad Theologos VVitebergenses superi-
oribus diebus haec verba, quibus pios & honestos ani-
mos acquiescere non dubito: Verè testor, nihil in me
fuisse vnquam, nullam venulam, nullum neruulum,
& in summa nihil omnino, quod vestrae Ecclesiae
& scholae vlla ratione non prodesse studuerit, la-
borauerit, sudauerit semper. Testis est DEVS,
& frater, caro & sanguis noster Christus ο υαγ
διογυι'εγε. Idem meus etiamnum animus est, &
gratitudinem polliceor Ecclesiae & Academiae
VVitebergensi, quo ad vixero, & publice & pri-
uatim scriptis Lutheri & Philippi me docendo con-
formem esse affirmo. Faciunt sancti cineres Lu-
theri,

ec

necq; Illustrissimus Princeps noster
benignitatem in eum & ante contulic,
& nunc confert, vt sic qui turbet qui
etiam terris ipsius,

necq;

theri, Philippi, Crucigeri, Pomerani, Forsteri, &
aliorum orthodoxorum, ut piaculum esse certo sta-
tuam, animo saltem concipere, necum moliri &
re ipsa aggredi al quam discessionem à matre Eccle-
sia VVitebergensi, quam diu hæc vestigia illorum
sequitur etc: Infamationis igitur notam culpamue
remitto scriptori huius Grammatices, & effugere
eum posse infamiam mendacij, calumniarum, &
crudelitatis, optarim.

Illustrissimo Principi Electori, cuius bonita-
te abutitur disputator, me perpetuam & humili-
mam gratitudinem omni animi subiectione & re-
uerentia debere agnosco & fateor. Cumq; ipsius
Celsitatem, & Illustriss. & pientissimam coniugem
innocentes esse dixerim, scripserim, viderim, &
audiuerim, cum ex ore Celsitatum ipsorum, tum ex
alijs, idq; idem dicam, scribam, & tester semper,
& de innocentia Principum, Ecclesie quoq; huius
Illustriss. Ducatus Brunswicensis, scripto peculia-
ri, quod de Catechesi compositum est, testimonium
dicant, non est, ut malam causam tanti nominis pa-
trocinio & splendore mangonizetis, & ipsius cle-
mentiam delationibus iniquis ab insontibus auertere
conemini. Cor enim Regis in manu Domini.

Quietem verò turbare publicam ij solent, qui ge-
nus doctrinae verae corrumpunt & temere mutant,
& causam præbent alios monendi, & contradicen-
di erroribus

**ad neq̄ ei Principi, qui operam ipsius
hoc tempore conducit gratam futu-
ram confidimus hominis, vt lenissi-
me dicamus, temeritatem, vbi de re
docebitur:**

di erroribus. Non verò is quietem turbat, qui
vni atq; alteri errores tacite introducere conanti
se opponit, vt multi boni etiam in Misnia erroribus
Sacramentarijs cōtradiciunt, & certè vobiscum
minime sentiunt.

Ridendum aliquo modo mihi est, vt Satanæ
egrè faciam. Si enim isti homines, temerarij nimium
& crudeles, qui nimirum hanc Grammaticam scripsere,
possent inflammare aduersus me miserum, ὄλιω πλὴν ὀικυρλίω, & omnes pios
Principes, Consiliarios, nobiles, & viros conspicuos
autoritate, vulgus etiam, vt conatos illos passim
fuisse literæ, quas accipio, testantur, non paterentur
desiderari in se quicquam. Princeps autem meus eius est
pietatis & prudentiæ, vt ipsius quoq; Celsitas Satanam,
& squamas eius nosse & contemnere, possit. Et de re vt
doceatur, disputatoris huius doctrina & institutione iam non
adeo opus habet, q; si credere ille nolit, memor sane sit
symboli sui, quod huic Grammaticæ præfixit: Veni & vide.
Ipsi tamen gratias meo loco habeo pro delata opera,
cuius memor esse poterò, si sit opus nostris forsitan
doctoribus istis.

di

C 5

Vtinam

ee

Quem Principem ita nouimus
erga Ecclesias harum terrarum affe-
ctum, atq; ita pacis & quietis publicæ
amantem, vt si petuisset Selneccerus,
nequaquam grauarem eum huc, sumtu-
ff etiam suo dimisisset, ad monendum,
cauendum, auertendum, ne quid res
Ecclesiastica detrimenti caperet.

Et si

ber
opu
qu
alic
cau
li,
qui
tum
gan
sep
cile
rint

ago
trin
po
loco
E
ne a
ticu
nobi
tecto
iuua
E

us
fe
ca
is
tu
n
es
eti

Vtinam Theologi passim ita docerent, & scriberent, ut legationibus & sumtibus Principum opus non esset. Et iam saepe, atq; ultimo per me quoq; omnes vias & mei Illustrissimi Principis, & aliorum susceptas & tentatas, concordiae salutaris causa, fuisse, non absq; sumtu certe magno, liberali, & copioso, nunquam tamen quo mederi aliquis malo potuisset, effectum aliquid impetratumve, quin in peius, superbiam suam & arrogantiam retinentibus pertinaciter ijs, qui paucis saepe concordiam salutarem inire & instaurare facile potuissent & debuissent, omnia plerunq; ruerint, iam satis superq; notum est. ee

Salsum & lepidum risum video, & Filio DEI ago gratias, quod per me res Ecclesiastica nihil detrimenti capit. Ad empetas autem istiusmodi usurpo illud: ἐπιτιμῆσαι σοι κύριε. Meo tamen loco, officij sacrosancti ratione, monebo, cauebo, & DEO iuuante, auertam, quantum potero, ne agnita ueritas, & confessio doctrinae in ullo articulo deprauetur & mutetur. Nec patiar subdole nobis obtrudi nouitatem doctrinae, pallio ueritatis tectam, sed iuramentum semel DEO praestitum, iuuante ipso DEO, seruabo, quo ad uixero, solus & cum alijs. ff

πλεουξίν ο

gg Etsi autem alij alijs de causis ad
scribendum eum venire & patrocinan-
dum causæ, quam suscipit, perhibent,
πάντων γὰρ κακῶν ἐστὶ φιλαργυρία.

bh fieri tamen potest, ut scientia etiam
ψευδῶνυμος inflans hunc necessarium
nostrum eo impulerit, ut iudicium suo
bi sumat, de omnibus & aduersus
omnes, etiam si ἄνω ποταμῶν ferantur
fontes, ut est in prouerbio.

πλιονεξικ, τὸ πάντα ψεύδεσθαι. Norunt gg
autem boni, & honesti viri, qui me vitamq; meam
utcumq; norunt, quàm turpiter scriptor iste calum-
niando sese det, de quo verba ut faciam multis, indi-
gnum iudico.

Agnosco & fateor doctrinae meae tenuitatem, hh
& nemini succenseo, qui me non collocat inter præ-
clare doctos. Quæ autem sit mea doctrina, VVie-
tebergæ publicè & priuatim ante annos sedecim,
voci etiam horum disputatorum, prædicatum &
commendatum est alijs, quos vel tunc mentitos esse,
vel nunc mentiri, dum ἡδωνονορ scientiam illa-
lam appellant, certum est. Sic enim sua manu, ut alio-
s nunc omittam, D. Peucerus V. Clariss. ante annos
sedecim scripsit: Quem vel ingenio, vel doctrina in
hac, qua ipse est ætate, vel studijs, laboribus & as-
siduitate, vel virtute & modestia, Selneccero
huic præferam, habeo neminem, &c. Cum nemi-
ne autem certabo de mea qualicumq; doctrinula, cui-
us, ut dixi, tenuitatem agnosco, qua etiam repri-
mor magis, quàm ut inflari dicar. Norunt verò
mei censores puerilem versiculum:

Turpe est doctori, cum culpa redarguit ipsum.
Et: Quid vides festucam in oculo fratris tui, tra-
bem autem, qui in oculo proprio est, non animad-
uertis.

Lusisti, satis est, sed te, mihi crede, memento
Intra pelliculam cerdo tenere tuam.

Cetera

ii

Quo autem loco & tempore testari eum de sententia sua oportet, & coram verba facere, minus eum praesentis animo esse deprehenditur.

Sed videamus breuiter, quod huius Theologi censura inuadat.

Ηαcτενις τὰ διαβολικὰ

Altera

Cætera, quæ asseruntur, non agnosco. Studiosus
sum scriptorum Lutheri & Philippi, & Corpus
doctrinæ amplector. Ab his si quid in nostris Ec-
clesijs recedit illud improbo. De me autem addo
etiam compulsus à disputatore, & non alia de cau-
sa, hoc D. Peuceri manu scriptum iudicium: Sel nec-
cerus vim ingenij atq; acrimoniam de cælo cum
hausto concepisse aëre, & rudimenta eruditionis
solida cum lacte suxisse ac combibisse videtur ma-
terno, &c. Sed de his satis.

Ἀρετῆς ἢ οὐ δέονται καὶ ὧ φιλοσοφῶν. Quem
vero locum, quodue tempus nugator iste fingat, ii
constare nec mihi, nec alijs potest. Adhibitus au-
tem sum ad negocia religionis iussu magistratus ali-
quoties, & dixi & scripsi præsentis animo ea, quæ
potui & debui, & quæ iniunctam mihi fuerunt, præ-
sentibus interdum illis ipsis, quos hac responsione
calumnijs & mendacijs ornata uti posse scribit
iste, idq; feci non sine commendatione &
laude. De his autem mecum iudicare
non est. Natura verò me timi-
diorem esse, q̄ sunt θερασῶν
ἄλλοι, laudi potius
mihi, quam de-
decori du-

co.

Sp

ALTERA PARS DI
sputationis, continens διδασ-
καλικά, in scriptis διαβολικοῖς.

Corruptum clamat Interpretando
locum Evangelistæ, Oportet Christū
cœlo capi, cum sit in Græco, ὁ μὲν
a οὐρανὸν δέξαται, & non, ὑπὲρ οὐρανῶν δεχ-
θῆναι, aut, ὁ μὲν οὐρανὸς δέξαται.

Christus vt cœlum exciperet
b oportet, & hunc non à cœlo capi, capi
captiuitatem significare, & loci inclu-
sionem, qualem de Christo cogitare,
& cœlo hunc captum esse dicere, pro-
fanum sit, rem ad Caluñismum ten-
dere, & Bezam ita esse interpreta-
tum, cuius interpretationem qui se-
quantur, eos etiam sententiæ ipsius
approbatores esse, ideoq; subesse sub
hoc aliquid, de quo cautor ipse præ-
clarus Ecclesias monere, vt caueant,
necesse habuerit.

c Metuit nimirum iste non ἵνα
γινῶσιν ζηλωτῆς.

οὐκ

Ἦν δὲ οὐρανὸς δέξαοθα. Vel malitia hæc
est arrogantissimorum hominum, scientia Ἰουδα-
ῶν inflatorum: vel asinum σφάλμα. Medi-
um est nullum.

Capi captiuitatem significare, licet suo loco
omnino verum sit, in mea pagella tamen non inue-
nitur. Sed hæc verba inueniuntur: Potentia
Christi Filij hominis, sedentis ad dexteram Patris
omnipotentis, longè maior est, quàm vt localitatis,
aut corporalis locationis noua & periculosa voce
eludi, & eneruari, & certo cœli loco astringi, &
eodem capi, terminari, & contineri possit.

Habeo veram voluntatis DEI notitiam, &
studeo amori & propagationi verbi diuini, & odi
eas res, quæ cursui verbi impedimento sunt. Ergo
zelus ille, alius, nisi diuinus ἡ γνῶσις esse non
potest. Quòd si verò præter scientiam & erro-
neus ille dicendus sit, non satis expositam in sacris
litteris essentiam & voluntatem DEI, neq; satis in
scriptis D.D. Lutheri & Corpore doctrinae, expli-
cata capita Christianæ doctrinae esse, dicendum
erit. Ad illa enim scripta accommodo & refero
verbis & sententijs doctrinae argumenta, & locos.

D

Por

¶ nisi Christum hominem in cœlum ascē-
dissime, & ibi esse neget, & nisi vbi-
quitatis Eurychææ astipulator fiat,
Hoc igitur nisi faciat, metuit ne eripi-
atur Ecclesiæ vera doctrina de Cœna
Domini, & de præsentia vera Filij
DEI in ea Cœna, quam ipse instituit,
& communicatione vera corporis hu-
ius cum ihs, qui hac Cœna vtuntur.

Itaq̃

Portenta mendaciorum nunc aduehuntur ab d
homine mendacissimo: (aliter enim in defensione
veritatis contra diabolum calumniatorem, infama-
torem, & homicidam, omni pietate & honestate
alienissimum, sentire ac loqui me non decet) nega-
ri scilicet à me, 1. Christum hominem in cœlum
ascendisse: 2. Christum hominem in cœlo esse:
3. & confirmari à me Eutychem ubiuitatem.
Ego verò, vt semel dicam, sic doceo, sic credo, sic dis-
co, sic confiteor:

1. Christus homo ascendit in cœlum, siue sub-
blatus est in cœlum, præter & contra omnem cor-
poralem & physicum modum & motum, virtute
nimirum diuina.

2. Christus homo est in cœlo, id est, in cœle-
sti gloria. Ascendit enim ad patrem, & factus est
Dominus & Christus *εὐεγγεῖα* diuina, & æternæ
sue nature, & *εὐδοκία* sui Patris, vt Nazianze-
nus præclare loquitur. Ideo inquit: Data est mihi,
I E S V scilicet Nazareno, homini crucifixo, omnis
potestas in cœlo & in terra.

3. In cœlo esse, & corpus finitum *ὡς ἄνθρωπος*
ἔσται habere, non significant idem. Habet Chri-
stus homo verum corpus, quia natus est homo ex
Maria semper virgine. In cœlo autem est, gloria &
maiestate, & potentia diuina accepta, sedens ad
dexteram Patris omnipotentis.

D 2

4. Christus

Itaq; articulum fidei de Ascensio-
e ne in coelum, labefactare, & quantum
in ipso est, euertere minus dubitat, &
Christum verum hominem esse ne-
gare, & humanam naturam q̄ exue-
rit affirmare,

4. Christus secundum suam potentiam potest esse ubicunq; vult esse corpore etiam suo, sine expansione, diffusione, aut infinitate huius.

5. Verè ibi presens est corpus Christi, ubicunq; illud Christus esse vult, & quocunq; seipsum verbo suo alligavit, vt in Cœna, contra omnes omnium corporum physicorum proprietates.

Hæc quinq; capita sunt, quæ si scriptor iste, & eius suffraganei mihi, vel potius veritati verbi diuini relinquunt inuiolata, non tantum conuictio- rum & mendaciorum finis erit, sed iam dissensio omnis etiam abrumpetur.

Contumeliosius & mendacius nihil dici potest. Scriptum est autem: Falsus testis non erit impuni- tus, & qui loquitur mendacia, peribit. e

μικροῦ
ψευδὸς ὁ μὲν οὐδεὶς λαμβάνει πολὺν ἄνομον
καὶ πᾶς σοφὸς καὶ ἁγιώτατος, ψευδὸς μισθὸς
Cum verò, disputator iniquissime, me istorum accu-
sases impudenter, & contra tuam ipsius con-
scientiam, fidemq; & veritatem omnem, rogo, mo-
neo, obtestor, & obsecro te, vt prodeas, & nomen
tuum, quis sis, vt te videam, quandoquidem vt vide-
am petis, significes, vt apertè tecum agi possit, &
alios viros pios & doctos tuis mendacijs & calum-
nijs & flagitijs palliandis non immisceas, si modò
pietatis scintilla, si honestatis mica in te supersit, &
nisi iam, quod & es, χέτλιος esse velis. Vt enim
errorum blasphemorum me accuses, neq; à te, neq;

¶ Cumq; Sacramenta sigilla sint fidei
dei, & articulorum huius, & ad hos
confirmandos instituta,

&

ab vlla creatura ferendum mihi est, prompto ad tacendum de alijs iniurijs doctrinam & conscientiam non spectantibus.

Cœna Domini est instituta, vt confirmet articulos fidei: Passus, crucifixus, mortuus: vt testantur verba: Hoc est corpus meum, quod pro vobis traditum est: ideoq; ante ascensionem Christi in cœlos illa instituta, & postea repetita est voce Pauli post Ascensionem Christi. Nam ascendens Christus in cœlum, & sedens ad dexteram Patris habet eam potentiam, qua veritati promissionis & institutionis suæ satisfacere potest, & vult, iuxta verba: Accipite, edite, hoc est corpus meum, &c.

Quæ verò de Sacramentis, & in primis de Cœna, sit fides Ecclesiarum nostrarum, vt à pueritia à parentibus & præceptoribus deinde, semper ex verbo DEI, ex scriptis Lutheri, & Corpore doctrine, edoctus, & rectè cum alijs institutus sum, vt calumnijs istis minus fides adhibenda sit, pij & sani omnes ex libro meo, cui titulus est, Pædagogia Christiana, cognoscunt. Superstitionem verò, profanationem, & idolatriam Pontificiam detestor, & execror omnem, vt scripta, & conuersiones meæ, & DEVS ipse ὁ καὶ ὁ γυνώσκων testari possunt.

g & Sacramēta fidei inseruiant, ipse hos
conuellere molitur, vt superstitionem,
profanationem, atq; idolatriam Pon-
tificiam in Sacramentis stabiliat.

g
H
g
n
di
di
C
m
tr
ra
vu
in
lu

Quaestio non est de causis & usu, quare Sa- 8
cramenta sint instituta. Neq; ex generalibus re-
gulis, aut ex thesi tantum, de Sacramentis omnibus
& singulis iudicandum est, sed haec est quaestio, at-
q; hoc κενώμαλον: Quid astit praesens in Coe-
na, quia distribuatur, accipiatur, siue quae sit sub-
stantia. Eadem quidem est res Sacramenti Bap-
tismi, & Coena, ipse scilicet Christus. Et utrun-
q; Sacramentum est sigillum fidei. Et in Baptis-
mo Christus non minus est praesens sua virtute &
efficacia, quam est in Coena. Sed tamen ex pro-
pria uniuscuiusq; Sacramenti institutione, & di-
sertis Christi verbis, de Sacramentis, & horum
materia, substantia & differentiâ iudicandum est.
Dixit Christus de Baptismo: Euntes baptisate
gentes in nomine Patris, Filij, & Spiritus Sancti.
Hic si Christus addidisset. Haec aqua est meus san-
guis, qui pro vobis effunditur, utiq; cum non nuda
narratio, aut parabola, sed institutio illa esset, sine
disceptatione omnem rationem captiuantes sub obe-
dientiam Christi, crederemus verbis Christi.
Cum verò Christus de Coena dixerit, Accipite,
manducate, hoc est corpus meum, quod pro vobis
traditur: fidem habemus verbis Christi, etiamsi
ratione nostra modum assequi non possimus. Et
vult Christus nos simpliciter credere, etiamsi non
intelligamus omnia. Hanc quaestionem, ut scopu-
lum, disputator iste prorsus praeterit.

b Neque vero illi transsubstantiatores
tui, qui panem euanescere disputant,
tam sunt profani, blasphemii aut inco-
gitantes, ut propterea in hoc de ascen-
sione Christi fidei articulo quicquam
architectentur, sed propterea transsub-
stantiationem suam introducunt, ne
hunc conuellere necesse habeant, aut
Eutychæum quicquam admittant.

i De Sacramento autem Cœnæ do-
minicæ in eadem Catechesi quam in-
famat Censura tua, Ecclesiarum no-
strarum confessio plane & diserte est
exposita, ut cur tibi, aut alijs suspicio-
nes fingas, & ὑπεροχῆ sub his aut illis
verbis nostris comminiscaris, causam
habeas nullam. Tu vero planam con-
fessionem nostram mittis, & ut exis-
timamus, etiam approbas, non enim
contradixisti huic hætenus, & suspi-
cionibus indulges obscuris loco alie-
nissimo, nodum, ut dicitur, in scirpo
quærens, ut tamen & quam intempe-
stiva minimeque sit necessaria commo-
nefactio tua, atque ieiunæ etiam calum-
niæ

Repudiari commentum transsubstantiationis, h
ostendi in Pædagogia. Cætera, quæ sequuntur,
vt figmenta ab hac disputatione prorsus aliena, &
à scopo procul recedentia, missa iam faciamus.
Non enim de Pontificijs erroribus iam agitur, &
quam causam figmenti de transsubstantiatione di-
sputator iste affert, Pontificij, qui non aliud di-
uersum aut secundum per illam $\mu\epsilon\tau\alpha\sigma\tau\omega\sigma\iota\mu$, sed
verum Christi corpus intelligunt, non accipiunt.

Quod ad disputatorem & infamatorem istum
& huius socios attinet, causa nulla est, vt solis ni- i
tamur suspicionibus, cum de iudicio & senten-
tia eorum iam dudum manifesta extiterint testimo-
nia, quæ neq; aula etiam, neq; alijs ignota sunt, vt
forte, si voluerint, demonstrabitur aliàs. Cumq;
sciant hoc ipsi, quàm in luto sordido hæsitent, aca-
cusati erroris Sacramentarij, vt vocant, mirum cer-
tè est, planam confessionem, quæ tribus quatuorue
verbis vel ex Apologia, vel ex Catechismo Lutheri
expediri potuisset, quosdam omisisse, & tantum eã
recitasse, quæ diuersum sentientibus à nostrarum
Ecclesiarum confessione, satisfacit & probatur. Hic
qui consilia nouit, aliter iudicare nequit, nisi $\upsilon\pi\alpha\sigma\tau\alpha$
 $\lambda\omicron\upsilon\pi$ subesse. Planam autem, quam vocat ille confes-
sionem, non improbamus, sed non sufficientem esse
dicimus, & ex alijs locis Corporis doctrine vno at-
q; altero verbo compleri debere, vt plana fiat Con-
fessio separans nostras Ecclesias à sæcis docentibus,
affirma

niae malevolentia, demonstratur le-
gentibus. De verbo & sententia pau-
cis tecum differemus, vt hoc modo
aliena, an orthodoxa sit interpreta-
tio ea, quam inuadit charta tua, pate-
fiat.

Tertia

affirmamus. Si igitur expedire sese, & omni sus-
spicione liberare voluerit disputator, sic necesse est
vt loquatur, quemadmodum in Apologia præscri-
bitur his verbis:

1. Confitemur nos sentire, q̄ in cœna Domini
verè & substantialiter assint corpus & sanguis
Christi, & verè exhibeantur cum illis rebus, quæ vi-
dentur, pane & vino, his qui Sacramentū accipiunt.

2. Affirmamus corporalem præsentiam, σωμα-
τικὴν παρουσίαν Christi in Cœna, sicut Græca
& Romana Ecclesia olim senserunt, & idem nunc
sentiunt.

3. Christus nobis exhibetur in Cœna, non tan-
tum recta fide & caritate sincera spiritualiter, siue
habitudine, quæ per caritatem intelligitur, verum
etiam corporaliter, secundum carnem, vt sit in no-
bis participatione naturali.

His addantur ex Confessione Augustana hæc:
Improbamus secus docentes: & inde extruatur
vera, vsitata & probata definitio, quæ tempore
Apostolorum in usu fuit, vt ex Theodoro citante
Ignatium, manifestum est, hæc scilicet:

Sacramentum altaris siue Eucharistia est ve-
rum corpus, & verus sanguis Domini nostri IESV
Christi, sub pane & vino, nobis Christianis ad man-
ducandum & bibendū ab ipso Christo institutum.

Si ita disputator loqueretur, causa nulla esset
suspicionibus relicta, & controuersia omnis compo-
neretur facillime, & testari ipse vellem, fieri multis
iniuriam, & rectè eos sentire & docere. ¶

A TERTIA PARS DISPV-
tationis de loco Act. 3.

B Atq; primum hoc testamur ad te,
& omnes, qui hæc legent, nos nulla
alia de causa, quam quod in mentem
hæc veniret, & non altera, hac peris-
phrastica interpretatione vfos fuisse,
neq; hac offendere quenq; aut quicq;
callide agere voluisse, Sicut & cum
ijs verbis nihil tale fieri potest, Atq;
ita in Catechasi res tota proponitur
& exponitur, vt offendere pium &
bonum neminem ea verba possint, id
quod legentibus iudicandum permit-
timus. Quod si suspicari de tuis tuiq;
similium suspicionibus talibus potuis-
semus, omnino studuissemus eas auer-
tere vsurpatione eius interpretatio-
nis, quæ tibi & tuis magis fuisset obs-
tata. ne quid esset, quo quisquam of-
fenderetur, cum quam simus in hac
parte diligentes, vt pacem colamus
cum omnibus, quantum veritas finit,
te minime lateat.

Qua

ἔτι τὸ αὐτὸ ἀληθὲς ὄν, μέγα ψεύδος ὄν
ἀλλὰ τὰυτὰ μὲν δὴ τὰυτὰ. Talia nanq; cadant,
stentq; valore suo, ut D. Philippi præceptoris versu
vitar, qui ad textum Bibliorum, & usurpationem
versionis vsitate propter causas grauissimas disci-
pulos suos hortabatur: quod præceptum quomodo
quidam Paraphrastæ seruent, & Corpori etiam
doctrinæ, quod semper prætexunt, addictos se esse
ostendant, viderint ipsi, responsuri aliquando Deo,
& Ecclesiæ.

A

Hoc plane, ut paulo post ostendetur, negan-
dum est.

B

Vtinam de singulis vestrum, præsertim de te,
disputator Academice, & tuis suffraganeis verum
illud, quod scribis, dici possit.

Vicini titulum Astydame prohibentq; ne-
gantq;.

Condoneb

C Qua de causa, & quas iniurias a
te & alijs tacentes pertulerimus, &
hodie etiam feramus, similiter te tes-
stem laudare possumus.

D Sed ad Grammaticam te reuocabi-
mus, quam si non dedignaris, primum
hoc negari non potest, quicquid dicat
aut molliatur charta tua, hæc verba,
ὅρ δ' ἔ' οὐρανὸν μὴ δ' ἔξασθαι, vtramq; sen-
tentiam amplecti ἀμβολογῶς, id q̄
& charta tua metuere videtur, Sicut
& Latinae versiones tuæ omnes am-
biguitatem eandem habent, vt
quantum in verbis est, liceat δ' ἔξασθαι
referre ad vtruncq; οὐρανὸν & χριστόν, &
Christus οὐρανὸν & οὐρανὸς Christum
debeat δ' ἔξασθαι.

De

Condonet vobis DEVS has iniurias. C
πρός ἄνευ φησὶν, οὐ πρόθερον σὺ μοι ἕδωκας τὰ
γατῆς. Hæc est gratia, hoc præmium pro animi
mei voluntate, & solitudine, cura, laboribus, &
fidelitate. Hac nimirum ratione nemini consu-
lam, vt pro amicis alibi laboret, nisi cum ipsis præ-
sens sit & uiuat, quandoquidem talis pro fido pe-
ctore ab illis gratia redditur.

D
Ambibologiam in his verbis: Oportet Christum
cælum accipere, nullam, quod ad sententiam
attinet, admitto. Accidunt quidem ambigua in
sermone, vel singulis vocibus, quando vnum vocabu-
lum habet plures significationes, vel coniunctis, idq;
vel per casus, vt: Aio te AEacida Romanos vin-
cere posse, quemadmodum disputator iste adhuc de
fide sua ambigens vult, ἐπαμφοτερίζου articu-
lum fidei: Oportet Christum cælum accipere: vel
per diuisionem, vt Cræsus Halyn penetrans ma-
gnam peruertet opum vim: vel per adiectionem si-
ue insertionem, vt: Quinquaginta vbi erant centum
interfecit Achilles. Sed, si non dedignatur Gram-
maticam scriptor iste, constat ambiguum ex rebus
ortum distinctione explicari, quæ sumitur ex ea
arte & professione, ex qua nascitur controuersia,
adductis definitione, aut diuisione, aut loco causa-
rum & circumstantiarum, aut etiam autoritate.
Sumitur igitur explicatio loci, Oportet Christum
cælum accipere, ex doctrinæ Christianæ professio-

E

ne

ne & confessione, Ascendisse scilicet Christum in
caelos, glorioso triumpho, & victo, prostrato &
contrito vniuerso regno Satanae & inferorum, &
occupasse caelestem, paternam, diuinam, & aeter-
nam gloriam, & esse Dominum caelorum, Angelo-
rum, hominum, & omnium creaturarum, non tan-
tum in sua diuina natura, qua Christus semper ab
aeterno in aeternum maiestatem suam & gloriam
habet & retinet; sed in humana natura, sibi vnita,
& secum euecta, & supra omnes caelos sublata, &
collocata ad dexteram Patris, id est, ad ὑπεροχὴν
diuinam, & aeternam, ἑνεργεῖα Filij, & ἐνδοξία
Patris. Deinde etiam ex definitione caeli hoc in
articulo, omnis ambiguitas tollitur. Caelum enim
non mathematice aut physice definitur de corpore
simplici, aethereo, & sphaerico, mobiliq; perpetuo
actu, stellis & astris insignito: (quod num in lo-
co sit, adhuc disputant physici, concludentes, caelum
non in loco, sed circa locum moueri, ac si sit in loco,
non esse totum in loco, sed secundum partes, & non
per se, sed per accidens, cū centrum eius sit in loco,
sicut anima per accidens dicitur esse in loco, cum
subiectum eius, scilicet corpus sit locatum) Sed cae-
lum in articulo Ascensionis Christi ad caelos, signi-
ficat caelestem, diuinamq; gloriam & potentiam,
maiestatem, & ἐξουσίαν πᾶσαυ, iuxta illud:
Ascendo ad patrem. Et: Data est mihi omnis
potestas.

Hanc

Hanc cœli significationem si disputator iste
meus admittit, (quam eum admittere, nisi, quod
facit, articulum fidei Christianæ de Ascensione in
cœlum, labefactare, & quantum in ipso est, cum
physicus sit, euertere velit, omnino oportet) res
iam composita est, & frustra disputatio protrahi-
tur. Nam hoc modo & Christum cœlum accipere,
& cœlo capi, id est, cœlesti & diuina maiestate &
gloria donari, & omnem potentiam habere in cœ-
lo & in terra, dicemus verè & vnanimiter.

Quia verò ille Eristes cœlum intelligit locum
cœrtum, æternæ & beatæ habitationi Christi &
electorum destinatum & definitum, siue supremum
cœlum supra omnes sphaeras positum, atq; ita am-
phibologiam fingit in verbis articulum fidei confir-
mantibus, & verbum Spiritus sancti impio & se-
curo animo flectit diabolici oraculi instar, rectè
& meritò pij & gloriæ Christi amantes viri, eum
ex Ecclesia cum ista sua impietate explodendum &
eijciendum esse, ad gloriam gloriæ Christi, statu-
unt.!

Christus Dominus cœli, à cœlis cœlorum non
capitur aut continetur, & tamen habet verum,
finitum & πρῶτον corpus, quod est infinitæ
καὶ ἀπείρου potentie in vnitae personæ.

Quæris, ποῖον σῶμα; Respondeo, vt Paulus:
Fatue, ἄφρον.

E a

Est

De verbo autem δέξαθα an significationem & usum huius, quantum ad praesentem locum opus est, intelligamus, etiam de hoc ne te pigeat cognoscere quid didicerimus, ut iudicare possis. Omnino igitur tibi concedimus hoc verbum ενεργητικῶς significare etiam παθητικῶς prolatum, & docent diserte Grammatici haec quatuor verba, δέχομαι, δεῶμαι, λυτρώμαι, ῥύομαι in passiva diathesi per omnia tempora significare ενεργητικῶς, praeterquam in aoristis, ἐδέχθη, ἐθεάθη, ἐλυτρώθη, ἐῤῥύθη. Ita igitur in media multo magis active significant, & est δεξάμενος ὁ λαβῶν etiam Herodoto (etsi λαβῶν & δεξάμενος quomodo discriminant Grammatici non ignoramus) & δέχεται τὸν ἀνδρα & χῶρα, ἢ μὲν ἐδέξατο. Significat autem & accipere & occupare aliquid accipiendo, quod cum fit id quod occupat, capi etiam ab eo quod occupat, & quo excipitur oportet, ut cum dicitur, **E** διάκωνα ἀγῶνα posse δέξαθαί τι, vascula inania posse capere aliquid quo repleantur atque occupentur. Ita venarum vasa

Est Christus in caelo, ut in contento, non ut in
 continente, ut olim scholastici etiam loqui soliti fue-
 runt. Sed de his omnibus aliâs. Quid autem fiet,
 si hoc modo ludemus in sacrarum literarum enar-
 ratione, quo modo iste ludere solet? ἀπέπελερ δ
 θεός τὸν ἦὸρ αὐτῶ ὅμ δ'εἶ τὸν σατανᾶν μὴ σω-
 τῆσαι καὶ ἡμᾶς ἐξελέσθαι ἢ σῶσαι. Hæc ἄμ-
 ειβολογῶς intellecta, quid parient monstri? Hæc
 ne fides, hæc constantia nostra est? Quid sumus,
 quid credimus, quid facimus? Audiant cœli, au-
 diat terra. Quid noui? Miserere nostri ô fili DEI,
 & ne nos insontes cum blasphemis & securis em-
 pectis abripe.

κερυνοχὺ πρόληραιοσ

Ad quid quaeso ista λέχαι? Sicut cereuisia,
 aut acetum est in dolio, ita Christus est in caelo. Et
 sicut sanguis est in venis, ita corpus Christi est in
 caelo. Quis blasphemias istas feret? Apage, Phi-
 losophe, ad Democritum tuum, & farci cum ipso

E 3 centos

Б

vafa in corpore δεξαμενάς vocavit Democritus, quod sanguinem capiant, & vehendum suscipiant eoꝝ occupentur, & sunt ὑδάτων δοχεῖα aliquibus δέξαμενάι, siue piscinæ & colymbetræ, de quo tamen dubitant, siue Nili & Euripi Latinorum, vel etiam canales & tubi, Suidas autem δεξαμενὴ θείου mensam sacram interpretatur, quæ res sacras capit & excipit. εἰς τὴν θείου δεξαμενῆν ἐκάθισεν

F Secundum hæc igitur, neꝝ hoc negamus simplicius esse, magisꝝ obuium, si verba spectentur, vt interpretemur, ὃν δὲ οὐρανὸν δέξασθαι, quem oportebat cœlum occupare, quod vt ἀμβολὸν tollatur, fiet tale: Oportebat, vt Christus cœlum caperet & occuparet. Altera autem interpretatio cum & ipsa insit in verbis, & in sententia multo magis, quomodo si ambiguitatem omnem similiter excludere volumus, alia quam talis fieri potest. Quem oportet cœlo capi, seu recipi: quæ & sententiam Euangelistæ & Petri multo melius interpretatur. Ideoꝝ

centones quotquot volueris, ὁ εὐρίπυτος ἀνθρώπος
πρὸς. Mystera autem sacra ut missa facias, et ad
inspectionem, nescio quam, te recipias, hortamur.
Mitte caelestia, et Lucianum tuum consule, vas
omni pietate vacuum. Si verò tua ista spurcitie re-
uersus fueris, demonstrabit Ecclesia Orthodoxa, te
esse δεικνύον ἀψευδῶς, καὶ ἐτώσιον ἀχρηστοῦ
ἀπρόσεκτου, quantus et qualis sane tibi videāre, Em-
pecta.

Dictante conscientia tua, te oportet illud fa-
teri. Quod verò alteram versionem huic praefers, **F**
locum scilicet et dimensionem, appellatione caeli in
articulo Ascensionis, intelligens, toto caelo erras,
et importuno tempore cum maximo damno totius
Ecclesiae quasi per vim, etiamsi ἄνω ποταμῶν fe-
rantur fontes, attrahis versionem peregrinam, et his
Ecclesijs inauditam, et perniciosam, eo modo et in-
tellectu, quem tu fingis, et obtrudere nobis conaris.
Rectè quidem cum Augustino dicimus: Vbi et quo-
modo sit in caelo corpus Dominicum, curiosissimum
et superuacaneum est quaerere, tatummodo in cae-
lo esse credendū est, non enim fragilitatis est nostrae
secreta caelorum discutere, sed est nostrae fidei de
Dominici corporis dignitate sublimia et honesta
sapere. Sed versionem istam passiuam tuo pro-
fano et physico intellectu non recipimus, cum
quia iniuriam illa facit proprietati et maiesta-
ti sermonis diuini, et oraculi instar, quale est,
Aio te AEacida Romanos vincere posse,

E 4 flexiloquē

G Ideoq; hæc verba παθητικῶς πρὸς
φράσει ex Græcis Theologis Gregori-
us, cui propter excellentiam inter do-
ctores Ecclesiæ, & rerum diuinarum
scientiam eximiam, cognomentum
fecit Theologi Græca Ecclesia.
cuius

flexiloquē torquet euidentem articulum fidei : tum
quia hoc tempore accepta est ab ijs, qui confessioni
nostrarum Ecclesiarū de Cœna Domini aduersan-
tur, & nostris Ecclesijs & scholis hætenus plane
ignota, imò absurda visa fuit. Negamus etiam, vel
in verbis, vel in sententia inesse tuam, iuxta tuum
cerebrum, quam defendis miser miserè, interpreta-
tionem, id quod ex antedictis satis constat.

Iratus ad pœnam DEVS si quos trahit,
Aufferre mentem talibus primū solet &c.

G

Audite audientes, & nolite intelligere, &
videte visionem, & nolite cognoscere. Ad restim-
res redijt. Ego certè verè fateor, me quam primū
allegari Nazianzenum legerem, terrore percub-
sum ea de causa fuisse, quod dolerem disputatorem
sociosq; huius, qui opinione eruditionis & pietatis
eminent, eò prolabi, vt, quæ Nazianzenus $\mu\iota\mu\alpha$
 $\tau\iota\kappa\omega\varsigma$ recitat, & hereticorum ac blasphemorum
in Filium DEI, Arianorum scilicet & similium
verba esse dicit, ea quasi cum tripudio glorioso ad
suam opinionem stabiliendam producere non vere-
antur, arbitantes fortassis, neminem esse, qui Na-
zianzenum & veteres Doctores legat, & contex-
tum consideret. Verba autem Nazianzeni sunt
huiusmodi :

Heretici nobis pro maximis & inuictis ita ob-
ijciunt : Oportet Christum regnare usq; adhuc,

E S $\mu\omega\iota$

”
”

καὶ ὑπὸ οὐρανῶν δεχθῶναι, ἔσ' à cœlo capi usq; ad
tempora restitutionis, ἔσ' cathedram à dextris
habere usq; ad victoriam super inimicos.

Quid quaeso hoc est? Deseret ne regnum,
ἔσ' cœlos relinquet? Quis adimet ei imperium,
aut quam tandem ob causam? Quàm tu es audax
interpretas? ἔσ'c. Haetenus Nazianzenus, cuius
ius Græca verba hæc sunt:

Δεύτερον δὲ τί τῶν μεγίστων αὐτοῖς ἔσ' ἀμά-
χωρ: δ' ἔσ' γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν ἄχρι τῆς, ἔσ'
ὑπὸ οὐρανῶν δεχθῶναι ἄχρι χρόνων ἀποκατάστα-
σεως, ἢ τὴν ἐκ δεξιῶν καθέδραν ἔχειν ἕως τῆς
τῶν ἐχθρῶν ἐπικρατήσεως. τὸ μὲν τὸτο δὲ τίς
λήξαι τῆς βασιλείας, ἢ τῶν οὐρανῶν ἀποσηναί-
τιον παύσοντος, ἢ δ' ἢ μὲν τινὰ τὴν αὐτίαν, ὡς
τολμηρὸς ἐξηγητῆς σὺ, καὶ λίαν ἀβασίλευτ.

Hanc igitur ob causam scripsi ad Theologos
VVitebergicos nuper, antequam hanc disputatio-
nem accepissem, his verbis: Nazianzeni Theolo-
gi autoritas quod allegatur, mirari profectò satis
nequeo, cum ille μιμητικῶς recitet verba ista,
quemadmodum scilicet ab Arianis citantur, qui ni-
mirum ita loquantur: δ' ἔσ' αὐτὸν ὑπὸ οὐρανῶν δεχ-
θῶναι. Sed quid subiungit, (non tantū ad τὸ ἄχρι
de

de quo tamen præcipue agit, sed ad totam istam al-
legationem) ὡς τολμηρὸς &c. id est, quàm au-
dax tu es interpret, & nimis licenter vagus, tui
iuris, nemini obtemperans, & Christi regnum con-
temnens. Pono autem, Nazianzeni & aliorum
quoq; versionem illam esse, & posse candidè decla-
rari, & extra controuersiam tolerari, tamen ad
Confessionis formam de articulo gloriose Ascensio-
nis Christi ad cœlos, afferenda illa nobis non est,
præsertim in tot & tantis partim iustis, partim
iniquis suspicionibus, quas augere velle & confir-
mare, certè amentis mentis est.

Simile

Cuius & ita te aliquando studiosum
fuisse meminimus, ut non dubitares
hunc explicandum suscipere æqualibus
tuis, neque sane errasti iudicio,
H quando hoc fecisti, & simile nunc etiam
tibi optaremus.

Huic igitur Magistro tuo parcere
debuiſti, qui nostri temporis de Sa-
cramento controuersias non nouit, &
ne somniare quidem has potuit, vir
ὀρθοδόξοτατος.

I Transsubstantiationem autem, & ubi-
quitatem tuam, si uiueret, execraretur,
& huius & Basilij aduersus te, discipulum
K talem, experireris uehemẽtiam,
L quorum ῥῆμα non fuit ἄρημα.
Sed ἡ γυνώσκῃς pro gloria DEI & reli-
gionis ueritate.

M Quod si tam esses cognoscendi
uetera, quam scribendi tua studiosus
(quæ & tibi, & rei Ecclesiasticæ fru-
ctuosior esset opera) meminisses quid
scribat

Simile optarem illis ipsis, qui mecum nunc di-
sputant. Legendo autem, & notando necessaria,
me vite tempus etiam cum valetudinis periculo, fe-
rè quotidie consumere, amici & familiares perhi-
bent, meq; ideo saepenumero obiurgant. Nunc etiam
cum ad alias operas utiliores, quàm hæc disputatio
est, properem, finem imponam prolixæ responsio-
ni ad illam, & cum mendacijs & calumnijs, tum
obiectionibus ad doctrinam pertinentibus, nunc sa-
tis responsum esse arbitror, ita vt etiam de ijs, quæ
sequuntur, minis & alijs, quilibet iudicare possit,
quod pium, rectum, & honestum fuerit. H

Quæ nulla est, vt mea scripta omnia contra I
hunc disputatorem testantur.

discipulum) fidelem & sincerum, DEO K
dante.

vehementiam) aduersus deprauatores suo-
rum scriptorum, & veræ doctrinæ, qualis tu es,
disputator maledice, & impudens. L

Non scribo mea: non noua gigno, non recen-
tia profero, sed depositum custodio, & tuas noui-
tates & absurditates, quæ à vera fide nos abstra-
hant, vito, & vitabo, & corde, ore & manu im-
probabo M

scribat in oratione secunda de Filio
Dei, vt tamen in memoriam redeas,
verba eius ibi sunt hæc: δὲ Ἰησοῦς αὐτὸν
(χριστὸν) βασιλεύειν ἄχρι τῆς τοῦ αἰῶνος
ἐκ δεξιῶν, ἄχρι θρόνων ἀποκαταστάσεως, καὶ
πῶς ἐκ δεξιῶν καθέδραν ἔχει, ἕως τῆς τῶν
ἐχθρῶν ἐπικρατήσεως. Non dubitauit
Interpres etiam Pontificius hæc red-
dere, vt verba habent. Oportuisse
Christum à cælo capi, nihil metuens
transsubstantiationi suorum, cum ne
ibi capiatur aliquanto plus intersit re-
rum Pontificiarum, quam tuarum, q̄
Pontificatus Missa idolatrica hoc fun-
damento nitatur, quæ sola res & spes
Papatus omnes sustinet. An vero hic
etiam Magister tuus tibi de Calvinis-
mo suspectus fieri incipit? quem nos
autorem habemus: interpretationis
eius, quam oppugnat charta tua, non
alium:

Et si

probabo. Vetera autem cognosco, lego relegoq; diligentius fortassis, quam ij possunt & solent, qui de pulpamentarijs potius cogitare, quam dogmata diuina decoquere debebant. Nemini nocere cupio, sed seruius Ecclesie Christi recta fide, & bona conscientia. Te autem, disputator, alloquar aliquando, non valiturum reddere Christo rationem de causis calumniarum tuarum aduersum eos, de quibus tibi & alijs Filius DEI mandatū prescribit, tibi forte nunc ridiculum, suo tempore autem nimis efficax, & graue futurum. Me enim seruum esse IESV Christi Filij DEI, letor & glorior. Tu quis sis, quod uerū nomen tuum, licet nobis ignotum non sit, & tibi nunc parcamus, nondum audes tamen profiteri, ut tecum, si honesti hominis laudem obtinere uelis, agi possit, ne pallio totius & quidem innocentis Academiae & Ecclesie, tuam maleuolentiam, addo etiam improbitatem tegeres & personatus prodires, ut solent omnes isti, quibus inest mens mala καὶ τὸ ὑπερφρον, καὶ οὐδέ μ' ὑγιὲς. Ecclesia uero & schola VVitebergensis mecum, & ego cum illa, DEO iuuante, etiam orto paroxysmo, transigemus, ut spero facile. Te autem hominem maledicum & mendacem appello, & tecum mihi, ut supra dixi, res est, non cum alijs, nisi quantum ad innocentie meae defensionem attinet.

O miseri, telis, armis, uirtute carentes.

Heu mihi, quō res est tanto in feruore redacta?

Gregorius quos oppugnat, nunc cogitur esse

Patronus blasphemorum. Quid disputat amens?

N Etsi & de nostrorum hominum operis honorificētius aliquanto sentimus, quam illa ipsa charta tua, quos videndum quomodo æquipares, nedum superes ijs, quæ tu in Nouum Testamentum moliri te profiteris minando.

P Neq̄ vero dubitamus, te de hac commonefatione nostra mirari, ex antiquitate pia & erudita, & Græcis Theologis esse, qui tam scribat tuis rationibus contraria.

cum

Quos vestros homines nominetis, non constat. N
Nostros eiusdem confessionis esse, haecenus sensit
orthodoxa Ecclesia. Reliquis verò laudem & com-
mendationem suam, dignam ingenijs, & eruditione,
studijs & laboribus ipsorum, tribuerunt Ecclesiae
nostrae, absq; detrimento confessionis, & veritatis
agnitae. Hoc idem, DEO iuuante, semper facturum
sum, cum sim, vt ille aiebat, Germanus, non Roma-
nus.

Mirando prorsus nihil dixi, teste DEO O
καρδ'ιογνώστῃ, quem nemo fallere potest. Εξήγῃ
σὶ μ' autem meam in nouum Testamentum pollicitus
sum bono animo, & breui, DEO iuuante, cum non
possim amplius amicorum petitionibus resistere,
Ecclesiae iudicio subijciam. D. Bezae autem enarra-
tionem praefero certè multis, quas vidi & legi vnq;
& dixi nihil aliud, nisi esse adhibendum iudicium.

Non miror tantum, sed doleo ex animo, & P
recordor versiculorum, quos ante annos quatuor-
decim in Epiphanium meum dictauit D. Vitus Vin-
semius medicus, qui literis manu sua scriptis de hoc
ipso ὑπὸ πῶλεω sepe numero conquestus est, vt de-
monstrari, si opus sit, potest. Versus hi sunt:

Multi multa citant detorto in retia sensu,
Et laudem tali praegnantem nomine quaerunt.
Autores videas ipsos, sententia longe
Est alia, & miseri pereunt allegatores.

F

πρὸς

Q cum in charta tua audacissime scribas, omnium sanorum fidem & conscientiam huic versioni contradicere, & nuper excogitatam vniuersæ antiquitati ignotam esse, & deprauare scripturæ testimonia, & malam esse, & implam &c.

Etsi autem Grammaticam tantum responsionem ad te instituimus in præsentia, cum res ipsa, de qua controuersia est, talibus chartis, qualis tua & hæc nostra est, non possit explicari, Ne tamen autoritate tantum Magistri tui aduersus te utamur, considera etiam locum totum in Actis, & minus eris iniquus Gregorio & Collegis tuis. Explicat ille & confirmat caput id, quo profitetur Ecclesia in Symbolo, Christum ascendisse in coelos, & inde, id est, e coelis, non

scri
con-
ere,
anti
uare
esse,

πρὶν νενῆκηναι, ποιῆς τε καὶ ἄδῃς εἰς ἑαυτὸν
ἐγκώμιον. ὅστις δ' ἀφάνεια τύχης ἔμαρνα-
ρῶν, πρὶν τέλει ἄκρον ἰκέσθαι, ut te ad
Platonem & Pindarum reducam, & ut sacras li-
teras missas tua garrulitate facias, moneam.

Q

Quando

tan
mus
con-
ialis
ex
tum
con-
tis,
&
on
cle
dis
lis,
nom

non aliunde, venturum esse, seu reuer-
surum in terras ad iudicandum de vi-
uis & mortuis, sicut Christus ipse de
se prædicit Synedrio Iudaico.

R.

Ante igitur, quam e caelis in ter-
ras reuertatur, interea oportuit eum
ὄψεσθαι τὸν οὐρανόν, id est, caelum occu-
pare, ascendendo in hoc, & inferendo
in hoc humanam naturam suam,
quæ

Quando dicitur, Christum ascendisse in cae- R
los, ostenditur, verè eum esse glorificatum, & coele-
stem gloriam, maiestatem & potentiam diuinam
habere, vt supra ostensum est. Quid autem VVi-
tebergæ & ex sacris literis de verbo Oloh
Ascendit, didicerim, an significationem & vsum
huius, quantum ad presentem locum opus est, in-
telligam, etiam de hoc, ne te pigeat, mi disputator,
cognoscere, vt iudicare possis. Hoc enim verbum
quando de DEO, vel gloria DEI (de hac enim
in articulo Ascensionis agitur) dicitur, idem signi-
ficat, quod recedere, subduci è conspectu, & oculis
hominum, hoc est, disparere, quòd eiusmodi res ceu
coelestes & spirituales (quale etiam est Christi
corpus, physicum quidem & verum $\kappa\omicron\iota\iota$ $\iota\upsilon\chi\iota$
 $\kappa\omicron\iota\iota$, sed $\epsilon\pi\tau\epsilon\rho\alpha\nu\iota\omicron\nu$ $\kappa\omicron\iota\iota$ $\tau\omicron\nu\epsilon\upsilon\mu\alpha\tau\iota\kappa\omicron\iota\iota$ $\epsilon\pi$ $\delta\omicron\epsilon\chi\iota$ $\kappa\iota$
 $\epsilon\pi$ $\delta\omega\acute{\alpha}\mu\epsilon\iota$, vt Paulus etiam de nostris corpori-
bus loquitur) cum è conspectu nostro subducuntur,
sursum ferri videantur, vt Ezech. ii. Sublata est
gloria IEHOVA. Gen. 17. Sublatus est DEVS
ab Abraham. Hanc phrasin imitatus Lucas de
Christo dixit: $\acute{\alpha}\phi\omega\upsilon\tau$ & inconspicius factus est
ab illis. Vnde ex ista phrasi cognoscere licet, Chri-
stum visibiliter sublatus, cæterum nobiscum verè
& essentialiter esse. Atq; hæc, si te non piget, vt ad
Grammaticam adducaris, poteris è dictionario He-
braico D. Fõrsteri, piæ memoriæ, cuius iudicium,
pietatem, doctrinam, & autoritatem Ecclesia &

Academia VVitebergensis semper & merito fecit
maximi, copiose cognoscere.

Concedimus quidem tibi, corpus Christi posse
esse physica locatione alicubi, sicut accubuit in Cœna,
pendit in cruce, iacuit in sepulchro. $\pi\sigma\iota\gamma\alpha\epsilon$
 $\pi\sigma\omega\gamma$, & contra Manichæos, & alios hæreticos
cum Augustino, & similibus Ecclesiæ Doctoribus,
ostendimus, Christum habere verum & finitum
corpus, & cum ipsum carnem & sanguinem ac
fratrem compellamus, hoc ipsum profitemur: sed
vicissim à te vt Christiano concedi nobis hoc volu-
mus:

1. Christum, ubicunq; est, esse DEVM &
hominem, ubiq; seruatis vtriusq; naturæ proprie-
tatibus.

2. Christum potentia diuinæ naturæ suæ posse
se facere, vt corpus suum sit, ubicunq; id vult esse.

3. Corpus Christi verè ibi esse, vbi expresso
verbo suo id esse dixit, vt in Cœna, etiamsi illud fiat
contra proprietates physicorum corporum.

Omnipotens enim Christus est, & verax est.

4. Christum sedere ad dexteram Patris, vt
DEVM, siue Filium DEI, qui est ipsa dextera
Patris, ab æterno in æternum, & vt hominem.

Hunc tu interpositum articulum inter ascensionem,
& alterum de aduentu ad iudicium omittis semper,
ideoq; te illius commonesaciendum esse, vt explices
illum, commodè hoc fieri arbitratus sum.

Referam

Referam tibi etiam verba D. Philippi praec
ptoris, beatae memoriae: Corpus, in quo resur
rexit Dominus, (inquit Augustinus) in vno loco
esse oportet, veritas autem eius ubiq; diffusa est.
Hic Augustinus (haec verba sunt D. Philippi.) lo
quitur de conuersatione visibili, qualem oportet es
se docentis. Hanc negat competere Christo pas
sim inter homines, quia oportet vno in loco, vide
licet in coelis perpetuam eius esse conuersationem.
Neq; verò quisquam mihi persuaserit, Augustinum
hoc loco sic allegare corpus Christi ad vnum lo
cum, vt nunquam alibi esse posse confirmet, praeser
tim cum scriptura nusquam affirmet, Christum ita
vno in loco esse, vt alibi esse non possit. Quid enim
afferri potest, praeter humanae rationis iudicium,
cur hoc modo includamus Christum in vnum lo
cum? Haec Philippus, qui & alibi haec scripsit:
Mori me malim, quam hoc dicere, quod isti affir
mant, Christum suo corpore non posse nisi vno
tantum in loco esse.

F 4

LII

s quæ ibi sedem habet. (nam diuinitas
neq; cœlo neq; terra includitur, cum
sit infinita) & , quod consequens est,
cœlo capi seu recipi vt inde quo ascen-
dit ad nos reuertatur & descendat,
quem locum autem humana natura
Christi occupat, eo & capi ipsam
oportet. Nam vt homo
locum occupat, ita locus capit homi-
nem, & sicut illud verba, ita hoc sen-
tentiam Euangelistæ interpretatur,
Et quod ibi Petrus dicit & docet, ma-
gis explicat hæc interpretatio, Dicit
enim in cœlo eum esse, & locum quem
ibi occupauit, & qui ipsum accepit, te-
nere, ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων &
diserte quidem ἄχρι, seu vsq; ad id tem-
pus, Tum enim cœlo rursus efferre
id quod intulit, & quod iam in ipso
cœlum capit, atq; (vt sine ambiguitate
dicamus) cœlo capitur, humanam
scilicet naturam, & ostendet hanc ite-
rum terris, sicut ipse de se prædicit, &
præcones angeli reuersurum eum ita
vt ascenderit, vt hostes etiam eius vi-
deant

Lutherus: Verè imaginantur isti sibi iocula- S
re coelum, in quo sit collocatus thronus aureus, vbi
Christus prope Patrem, ornatus pallio choralis, &
corona aurea sedeat.

Certa autem sedes Christi in caelo est & no-
minatur dextera DEI, ad quam sedet Christus
homo, non τοπικῶς siue localiter, non φυσικῶς,
οὐ πρὸς ἡσάπῃως, licet corpus sit finitum, physicum,
καὶ πρὸς ἡσάπῃον, sed gloriose, parimaestate, poten-
tia & gubernatione. τὸ γὰρ δέξιον οὐ πλὴν κα-
τὰ χῶρον δηλοῖ, ὡς ὁ τῶν λόγων, ἀλλὰ
πλὴν πρὸς τὸ ἴσον χέσιν, inquit Basilus.

Et ut seruiam lectori, recitabo breuiter, quid
feria secunda Pentecostes ad Theologos V Vitteber-
genses scripserim de his quaestionibus.

1. Humana natura in Christo etiam post sui
exaltationem non est omnipotens, quia DEVS glo-
riam suam non communicat creaturae.
2. Humana natura non potest esse nisi tantum
visibilis & comprehensibilis.
3. Exaltatio non de humana Christi natura, sed
de tota persona est accipienda.
4. Ascensio Christi ad caelos de corporali tan-
tum locatione est intelligenda.
5. Humana Christi natura, siue corpus Christi
est & manet corporaliter in caelo, & alibi nusquam
esse potest.
6. Christi corpus non est alia qualitate ornatum,

deant quem transfixerunt. Etsi au-
tem in hac etiam vita, cœlis apertis
vidit ibi Filium hominis astantem ad
dextram DEI Stephanus:

Ante

quàm quali nostra corpora in resurrectione, ipsius
glorioso corpori conformia, futura sunt.

DE PRIMA QVAES-
tione.

Nullum ex orthodoxis vel veteribus, vel novis,
qui istam phrasin vsurpauerit, noui. Et ad vul-
gus illa sparsa, quid quæso efficit? Heu malum,
quod inde emergit. Et memini ante quinquennium
Victorino Lipsiæ Collegium & Auditoria propter
voces istas claudi, quæ in Christo locum habere non
possunt, quicquid sane de proprietatibus humane
naturæ dicatur. Manet substantia corporis physici
etiam in Christo, cum suis proprietatibus, quate-
nus scriptura non aliquid amplius de Christi cor-
pore pronuntiat: sed potentia eiusdem, donata hu-
mane in ipso naturæ, est diuina & infinita, non
titulotenus, sed reuera, non physice, sed *ὡς ἕστιν*
ἐν ἑαυτῷ. Non tamen fit propterea confusio natu-
rarum, sed corpus Christi verum, finitum, *ὡς ἕστιν*
ἐν ἑαυτῷ, sursum, & in cælo, id est, in
coelesti gloria, & habitatione, ac luce & poten-
tia æterna esse dicimus. Quod enim ad potentiam
attinet, cum Paulo loquimur: Si cognouimus Chri-
stum secundum carnem, sed nunc iam non nouimus.
Cessante enim infirmitate carnis, nihil in eo iam
nouimus, nisi virtutem diuinitatis, quia totum in
eo virtus est maiestatis diuine, ubi esse desijt
infirmitas

infirmitas imbecillitatis humanae. Et absorpta per
diuinam maiestatem infirmitate corporea, nihil sa-
cro resedit corpori, ex quo imbecillitas in eo cara-
nis possit agnosci. Ac per hoc, quicquid vel fuerat
prius, vel est & manet substantiae & naturae du-
plicis, factum est virtutis vnius, quia vna est perso-
na, in qua aeterna, assumens & diuina natura do-
navit & communicauit assumptae siue humanae natu-
rae suam gloriam, virtutem, & potentiam, non titu-
lotenus, sed reuera. Et tamen humana in Christo
natura semper est & manet subiecta diuinae naturae
sicut corpus animae, & omne assumptum assumenti,
euectum euehenti, & accipiens danti subiectum esse
se debet. Et habet certe Christus etiam in huma-
na natura sua omnem potentiam, contra idiomata
humanae naturae in abstracto considerata, & cor-
poris physici. Et dicere, id negari in Propheta
Esaias mendacium est, cum de persona & officio Chri-
sti Esaias loquatur, & idolatricos cultus, qui extra
Christi agnitionem & inuocationem instituuntur,
damnet, & nihil aliud velit, nisi quod Actorum 4.
scriptum est: Non est aliud nomen sub caelo datum
hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri, nisi
nomen IESU Christi.

DE SECUNDA

Quaestione.

Secunda quorundam opinio per se concidit, &
doctrina de Coena Domini consideretur. Finitum
Christi

Christi corpus esse, & sua natura visibile & com-
prehensibile, nemo negat, sed tantummodo visibile
illud, & comprehensibile esse oportere, absq; ia-
ctura veritatis cum omnipotentiae Christi, qui suo
corpore etiam ἀφ᾽ ὧν & fieri potest, vt Lucas lo-
quitur, tum Coenae Dominicae, dicere neq; possu-
mus, neq; volumus. In coena enim invisibile &
incomprehensibile corpus adest, & vere distribu-
tur, & vere accipitur invisibiliter & incompre-
hensibiliter, contra proprietates humanae naturae.
Dicere igitur, simpliciter idiomata corporis physici
absq; omni exceptione, quam sacrae literae faciunt,
esse retinenda, manifesta est iniuria, qua ipse Chri-
stus, & sacrae literae afficiuntur.

DE TERTIA OPINIONE.

Tertia opinio hodie à nonnullis introducta,
non caret suspitione latentis veneni. Exaltatio ad
totam personam pertinet, inquiunt. Quomodo?
Respondent, per communicationem idiomatum, vel
seruatis vtriusq; naturae proprietatibus (vt etiam
in hac doctrina quidam loqui non verentur, hoc mo-
do subdole etiam exaltationem humanae naturae in
Christo extenuantes) vel, vt saniores aliqui lo-
quuntur, secundum vtranq; naturam. At verò diui-
na natura non exaltatur. Exaltatur igitur in Chri-
sto humana natura, cui dicitur: Sede à dextris meis.
Sic enim orthodoxa antiquitas semper sensit.

DE

Nazianzenus :

ἢ ἀνθρώπου ἰκῆς ἐξείσθη θεότητι. Ἐὖ
σὺ γὰρ αὐτῆ τῆς ἀνθρωπότητος

Athanasius :

Excelsus non exaltatur, sed caro
excelsi exaltatur.

DE QVARTA OPINIONE.

Suprà in primo alphabeto literâ p. verba recitata fuerunt.

DE QVINTA OPINIONE.

Hæc opinio, Christum, quatenus homo est, non
alibi, nisi in cælo esse, & corpus Christi cælo, ut
loco, contineri, & à nobis tanto locorum interual-
lo distare, quanto cælum abest à terra, omnem po-
tentiam humanæ in Christo naturæ communicatam
& donatam eneruat, & doctrinam de præsentia
veri corporis Christi in Cœna, siue verba instituti-
onis plane corrumpit, & mendacij arguere cona-
tur, atq; ita cum omnipotentiam, tum veritatem &
promissionem Christi destruit.

DE SEXTA OPINIONE.

Hæc opinio, sine exceptione, quam ipse quoq;
Theodos

Theodoretus addit, à Paulo non accipitur. Erunt
quidem corpora nostra conformia glorioso corpo-
ri Christi, & nos quoq; participes reddemur diui-
nae naturæ, vt Petrus testatur, sed Filius hominis
tamen propter vnionem Hypostaticam diuinæ &
humanae naturæ, & sessionem ad dexteram Patris,
obtinebit autoritatē & præeminentiam præ con-
sultibus suis, vt magister præ discipulis, Sol præ
reliquis stellis, dominus præ seruis, Redemptor &
Saluator præ redemptis & saluatis.

Hec igitur scripsi optimo animo, & optime
accepta illa fuisse, minime dubito. Per occasio-
nem autem datam à disputatore meo inserere his
eadem volui, vt alijs de tanta re altius cogitandi oc-
casionem præbeant.

Hic

T Antetamen hoc tempus, quod in ter-
Con- ras descendurus sit, aut hoc quod in
tra senten- coelum intulit terris exhibiturus, nusquam
tiam Cor- quam scribitur. Ne vero postquam in
poris Do- coelum ascendit, nobiscum esse desi-
ctrinae hac neret, Spiritum sanctum suum inde
omnia di- in terras eum misisse scribunt Ignatius
suntur. us, * & Tertullianus, ut hunc arrabonem
haberemus & per hunc nobiscum
esset usque ad consumationem seculi, id
est, ad tempus hoc reuersionis suae.

* Uterque horum corporalem Christi praesentiam, & veri corporis manducationem affirmat, & tecum, disputator, de absentia corporis Christi minime consentit.

Transsubstantiatores quidem sacrificii
culi idolatrae gloriantur se posse Christum
in terras reducere in Missa sua,
quoties velint, ideoque suum ordinem
praestantiores esse Mariae uirgine,
quae semel tantum Christum in mundum
intulerit, & hi tamen sic etiam
caelo eum se retrahere non audent
affirmare, ideoque eum ibi esse, non negant,
& si eo ascendisse Christum negarent
se fidei articulum contra scripturam
euertere intelligerent, neque
locum

Hic disputator plane se prodit, & à Confessione nostrarum Ecclesiarum de corporali presentia Christi in Cœna (vt in Corpore doctrinae illa continetur, articulo decimo Confessionis & Apologia) se & suos socios manifeste, & sine circumsione segregat, vt amplius, num Sacramentarius ipse sit, & Confessioni de corporali presentia Christi in Cœna, vt hæc in Corpore Doctrinae comprehenditur, ex professo contrarius, questione opus nulla sit. Prætextus igitur est, *ἡμῶν χῆμα φαντασίω* & fucus, quo boni multi decipiuntur, quicquid ille de Corporis Doctrinae sententia, in hac doctrina *ἡμῶν δεῖπνον* proferre solet. Reuocet hæc verba sua, & dicemus, eum cum Corpore doctrinae consentire. Si vero persistet in defensione suorum horum verborum, à Corporis doctrinae sententia & Confessione nostrarum Ecclesiarum alienum eum esse demonstrabimus.

T

G

EX

locum eis in Ecclesia amplius concedi
posse. Cauent igitur sibi cautores isti
minus incaute, quam tu tibi, & com-
miniscuntur aliquid inexplicabile, &
transubstantiationem eiusmodi, quæ
ad ἀνυπόστατον aliquid recidit, cum sic
tamen cœlitus nouam substantiam
creari aut transfundi fingant.

Cum his vero dum facere tibi nō
libet, ne detractio aliqua opus sit,
aut in cœlo corpus Christi quærere
v necesse habeas, humanam naturam
Christi ubiq; esse fingis, quem in cœ-
lum ascendisse negare non audes, & si
re negas, quod verbis profiteris.

Quod autem in cœlum intulit,
ideo eo intulit, ut ibi esset, cum ubiq;
esse non posset, ne quod est, esse des-
sineret, & ubiq; esse corporis propri-
etati est contrarium, neq; imbecillitas
sed proprietas corporis. Is autem
Christus, quem colit Ecclesia ipsius,
verus DEVS est. & verus homo, &
vere quidem vtrunq;, quorum vtrum
ei detrahatur, desinit esse ὡς τὸ ἴδιον
Sicut

cedi
s isti
om
, &
quæ
sic
iam

inõ
fit,
ere
ram
ce
& si

lit,
biq
de
pri
itas
em
us,
&
um
o
icut

Ex ijs, quæ supra dicta sunt, mendacium quoq;
hoc dignosci & dijudicari poterit.

▼

G 2

Disputa

x Sicut pie scribit is, quem tu non magnificas Martyr Christi Vigilius: Hic homo in coelum ascendit, ut ibi sit, ubi & quæri illum iubet Apostolus.

Nam quod ubique est nusquam est, & ne in coelo quidem, & inde dicit Symbolum, id est, de coelo quo ascendit, & ubi iam est, venturus est seu reuersurus in terras, Sicut enim ascensione ei opus fuit ut ibi esset, ubi non erat, ita ut venire, inde & reuerti possit, iam in coelis eum esse oportet, & coelum occupare, & quod consequens est, coelo capi quod occupauit, Quomodo enim reuertetur, qui iam adest: & maiestas illa vestra si iam eum praesentem facit, non habebit necesse in terras reuerti, sicut & in coelum ascensione non fuisset ei opus, si ubique, atque ita tum etiam in coelo fuisset cum tum etiam corpus circumferret glorificatum. Humana autem natura diuinam capere non potest, & diuina cum infinita sit coelo etiam capi aut includi non potest, sed ubique est, ut Psalmus etiam docet, cum sit infinita, (etiam si Patrem

Disputator iste plane inuertit statum cause.
Non enim hic disputatio est de vbiuitate, vt multis
& odiosis ad fastidium usq; verbis inculcat $\phi\alpha\lambda\sigma\varsigma$
 $\delta\alpha\iota\mu\omega\pi$ iste, cum tamen nemo sit nostrum, qui
eam afferat, doceat, & defendat. Et ostendit mea
Pedagogia in loco de dextera DEI, quæ sit mea
cum Ecclesia sententia. Hæc est autem disputatio
& quæstio, & hic status est, Corporali scilicet
presentia (vt habet Corpus Doctrinæ) Christum
in Coena esse, & corporaliter nobis exhiberi in
Coena secundum carnem, & non spiritualiter tan-
tum (vt hic disputator arbitratur) sed etiam par-
ticipatione naturali in nobis esse. Hoc si conce-
dis, disputator, iam res composita est, vt supra di-
ctum est aliquoties.

G 3

Finita

X

ma
Hic
vbi

e st,
dicie
cens
seu
cen-
non
po-
t, &
iens
mo-
s &
ora-
e in
cen-
atq;
tum
ica-
nam
nfi-
clu-
mus
mfi
rem

Patrem coelestem Christo docente & in caelo Deum esse dicimus, & Spiritum Dei in terras demissum.) Humana igitur infinita, non est amplius humana, & quod fuit, esse desijt. Secundum vestra igitur, quid de Christo in caelum ascendit? & quid iam de Christo in caelo est quod inde in terras reuertatur? Sicut habet Symbolum Christianum, Atque vt vno verbo dicamus omnia, Nisi Christus est in caelo, nos non ibi erimus. Sicut enim nisi e morte resurrexisset, nostra nulla esset a morte resurrectio, ita & in caelum ascensio nulla, nisi ipse ascendisset, neque πολιτεύμα nostrum in caelo esse posset aliquod, & vita ibi aeterna, nisi ipse morte sua hoc sibi peperisset, vt ingrederetur in hanc gloriam suam, qua rex fieret, & caput populi sui,

&

Finita est humana natura, et corpus Christi
finitum est, sed infinita *ω̄ & n̄ & γ̄ & π̄ & ς* est potentia
in unitate personae, ideoque etiam caro Christi ado-
ratur, et est uiuifica, non per aut secundum sese,
sed quia unita est Filio DEI in vnā personam.

Hec ad fructum siue effectum ascensionis Chris-
ti pertinent.

G

A

In

Y & iam esset ipse in caelo, & inde venturus nos secum eodem extolleret, sicut scriptum est, fecit nos sedere in caelestibus cum Christo. Nemo enim ascendit in caelum, nisi Filius DEI, qui descendit, & in caelum reuertendo ascendit, & qui iam ibi est, & ad nos secum eodem euehendos inde est in terras reuersurus, atq; oportet hoc etiam modo eiusdem formæ nos esse cum imagine Filij DEI, vt in caelum ascendamus, & transferamur. Hæc non sunt verba humanæ sapientiæ, etsi de re non instituimus disputationem in præsentia, & aduersus eos, qui vero corpore Christum spoliants, & diuinitatem ei affingunt corporatam, corpus ei tribuendo Eurychæum, quod sit vbiq; & quod consequens est, nullibi, ideoq; etiam corpus verum nullum,

Z Aduersus hos igitur confessionem suam edet Schola nostra peculiari scripto, quod iam sub prælo est, quo simul tuæ etiam chartæ rationibus de hac re & testimonijs respondebitur.

Sicut

In caelo] id est, in caelesti gloria, & luce, & X
[adde] sederet ad dexteram Patris, &c. Vt enim
non sunt vnus & idem articulus, Ascendit ad caelos,
& sedet ad dexteram Patris, sed sunt duo distincti
articuli, quorum alter alterum explicat, & quid
ascensionem suae exaltationem secutum sit, videli-
cet, sessio Christi hominis ad dexteram DEI
Patris Omnipotentis, ostendit, ita nunquam cum
de Ascensione dicitur, omittendus est articulus in-
terpositus inter Ascensionem & reditum ad Iudi-
cium, videlicet, articulus de Sessione ad dexteram
DEI, id est, de glorioso imperio, & diuina ma-
iestate & potentia data siue communicata reuera
Christo homini, ita vt Christus licet in caelo sit,
tamen Dominus caeli sit, & caelum non sit conti-
nens locus, sed sit contentum, vt etiam Scholastici
quidam locuti fuerunt.

Sed de his copiosius forsitan alias, quae expe-
diri chartis breuibus non facile possunt, & tamen
ideo etiam mentione aliqua sunt attingenda, vt
ostendatur, in caelo esse, non significare caelo, vt
loco capi, & corpus habere physicum.

Obscraui, obtestatus sum, & periculum indica-
ui, verbis ijs, quae vt adijciam, viris pijs & bonis ada- Z
uersum esse non arbitror: Si prodierit liber ve-
ster Germanice scriptus, si vnquam confusio fuit, si
contentionum & discordiarum fax vnquam accensa
est,

G s

est,

est, si via ad Principum etiam animos irritandos,
& aduersus se inuicem exacerbandos, & ad vulgus
horrendum in modum concitandum, & inter se
committendum vnquam strata fuit, si disputationi-
bus perniciosissimis aperta est fenestra vnq̄ nostra
etate, aperietur profectò, & coniuurato quasi ex-
ercitu confluent mala, quæ facile curari non pote-
runt. Potest fieri, vt hæc mea verba ex animo can-
dido, & optime vobis cupiente, vt fas & par est,
profecta, vel irrideatis, vel nimis magnanimo &
iracundo flatu contemnatis. Sed tamen vt bene mo-
nentem audiatis, rogo, & discessionem omnem pie-
tate & prudentia auertatis. Discipulus, filius, fra-
ter, amicus esse volo vsq; ad aras, si talem me esse vo-
lueritis, plura promittere non possum &c. Prætea
rea, vt aperte dicam, quod sentio, & mecum multi-
pij & sapientes sentiunt, mirum profectò est, sopitis
ferè istis, quæ hætenus turbas dedere & mouere,
restantibus paucis quibusdam velitationibus, quas
tempus Deo dante, sedabit & ipsas, nouam tragœdi-
am quasi ex composito καὶ ἐκ προουρέσει incipere,
& Ecclesias V Virtenbergicas, Brunjwicenses, Lün-
neburgenses, Saxonicas, Anhaltinas, & alias mula-
tas noua irruptione non offendere tantum, sed irri-
tare, & à se quasi abalienare, cum tutius multo es-
set, DE Oq; & magistratui gratius, & publicæ &
priuatæ tranquillitati salutare, & conscientijs con-
sultum magis, accersere omni humanitate. Φιλαν-
θια

χια

Xi^a, pietate & officijs ad se alios, & sibi concilia-
re animos multorum, quàm vlla ratione causam te-
merario & iuuenili impetu præbere simultatibus,
indignationibus, & discessionibus, quæ ex Ecclesia
etiam politias plerunq; inuadunt, & adoriuntur,
& magnarum mutationum sæpe causæ & irrita-
menta sunt. Mori malim, & exulem agere, &
extorrem, quam vlla consensione, nedum culpa-
reum fieri distractionis istius, præsertim rebus
in Ecclesia & in politia ita profectò non stanti-
bus, sed pendentibus, sed fluctuantibus, sed ru-
inam quotidie minantibus. Quicquid enim di-
catur, quid ille, quid iste scripserit, dixerit, do-
cuerit, certè in vna eademq; fide & confessione
vnum habemus DEVM, vnum Christum omni-
potentem DEVM & hominem, vnum Spiri-
tum, vnam legem, vnum Euangelium, vnam fidu-
ciam, vnam consolationem, vnam spem, vnum Ba-
ptismum, vnam Cœnam, vnumq; & idem in hac
Christi corpus, & vnum sanguinem, cuius natu-
rali participatione compotes reddimur, vnam abso-
lutionem, vnam orationem, vnum accessum ad gra-
tiæ thronum, vnam salutem, & vitam æternam.
Quid maceramus & enecamus igitur nos inuicem,
& hostib. omissis in nos mutuo irruimus, & nosmet
ipso ambitione & præeminētia affectatione impul-
si, atrociter & nominatim accusamus, deformamus,
traducimus, calumniamur, & mendacijs obruimus?
Quiescamus potius, demus inuicē manus, polliceamur
fraternam

Sicut autem res & sententia, ita nota
etiam rerum verba, interpretatio
† ni & paraphrasi ei, quam Gregorius
vlurpat, & nos secuti sumus, minime
repugnant.

Is

fraternam amicitiam, fidem, & constantiam in
agnita veritate, deponamus cristas, & fastum, se-
peliemus offensiones, & seponamus iniurias priua-
tas propter gloriam DEI, & in re cū sit consensus,
v. adhuc in plarisq; video, non moueamus bellum de
phrasibus, quæ rectè & dextrè intellectæ non no-
cent Ecclesiæ, nec de nobis dici patiamur, quòd au-
tores simus dissensionum etiam politicarum, vt fieri
necesse est, quod superbi, securi & arrogantes spi-
ritus videre nolunt, si ita velimus procedere, quod
ne fiat, prohibeas tu ô Sarschalom Fili DEI, Do-
mine noster IESV Christe. Breue restat tem-
pus, & videbimus ipsum Filium DEI, quem in di-
sidijs tantis volutati quo vultu intuebimur iudicem?
Pudeat nos fidei, perfidiæ inquam nostræ, si tales
sumus, & tales manemus. Meum animum per-
spicis tu, & lachrymas meas tibi soli cognitas in
vntrem tuum colligis ô Fili DEI Domine noster
IESV Christe, & quam me exerceat & excru-
ciet malitia & petulantia ista, tu ipse nosti, & cas-
ni mei, & breuis vitæ stamen & curriculum, quod
adhuc superest, si modo quod superest, testantur.
Misere nostri ô IESV Christe, & sis medicus
meus animæ & corporis, & respice nos miseros
in his fecibus mundi. Ah quid sumus? quòd per-
uenimus? In quæ tempora reseruati sumus? Veni
& vide.

Gregorius] allegans hereticorum verba, & †
versionem: Oportet Christum à cælo capi.

Hic

a Is enim Christus, qui in cœlum
ascendit, & ut verus homo cœlum oc-
cupat. cœlo etiam capitur & contine-
tur, & de quo fieri oportuit ut cœlum
occuparet. is etiam oportet, ut cœlo
capiatur seu recipiatur, & cœlum sit
huius δοχῆος seu δεξιῶνος. Ante etiam
quam in terras de cœlo reuertatur,
cœlum ut prius occupet, & interea
eum hoc capi seu recipi oportet, ἀξι-
ῶν μ ἀποκατάστασις, ut diximus,
Tantum enim de his rebus scriptura
nos docet, & secundum hanc ita de
his verba nos facere oportet, non ali-
ter, Quod idem nobiscum dicunt
omnes illi, quorum testimonia aduer-
sus nos admodum incogitanter addu-
cit charta tua.

b Si enim Christus non est tropice
aut allegorice in cœlo, sed reuera, si
cœlum suscipit, excipit occupat re ve-
ra etiam re & veritate cœlo eum capi
oportet.

Capit

Hic disputator non nouit doctrinam de ascen- a
sione Christi ad cœlos : non nouit, quid sit, Chri-
stum ascendere : non nouit, quid nominetur cœlum.
Ideo physico suo & beluino more irruit in mysteria
sacrosancta, & secure & impiè disputat de ijs,
quorum grauitatem & sanctitatem cor ipsius nun-
quam degustauit, ut si nihil aliud, hoc vnum satis
superq; testatur, quod nimirum ratiocinari ita so-
let :

Christus cœpit cœlum

Ergo Christus capitur cœlo.

Afferas pietatem, & humilitatem, & postea
veni & vide, nisi conteri velis ab eo, ad quem dixit
Iulianus : Vicisti tandem Galilee.

Quanta audacia hæc est, & serpentina $\pi\alpha\beta$ b
 $\nu\beta\gamma\iota\alpha$. Vbi enim cœnam reponit iste ? de qua in
charta, quam nominat, mea, ex Catechismo Græco
hæc referuntur : Quemadmodum Filius DEI homo
factus est, & passus carne, & resurrexit ex mor-
tuis, & assumtus est, sedet è dextris Patris Omni-
potentis, reuera & sine omni allegoria atq; com-
mento, & ficta animi intelligentia, non tamen ille
circumscriptus loco, aut cogitatione humana, sed
ita vt capere vlla creatura, & effari elocutio, &
comprehendere mens hominum nequeat : Sic &
corpus & sanguis IESV Christi, distribuitur in
Ecclesia secundum ordinationem dominicam, verè
quidem, & reipsa, non tropica aut figurata verbo-
rum significatione, sed iudicio simplicis significa-
tionis, &c.

Latina

e Capi autem cum Christum caelo
dicimus, Latine loquimur, non car-
cere detineri districtum eum & alliga-
tum ibi significantes, sed quod locus
ille eum capiat cum in caelum e terris
ascenderit, & inde sit in terras reuer-
surus, sicut cum dicimus vna in domo
capi familiam, quae libera est, Et simi-
lia. Audiuius enim vos homines
suaves & facetos in peruersa interpre-
tatione verbi huius risum captare non
valde ridiculum ad nos exagitan-
dos.

d Ex his omnibus statuere iam tibi
in promptu est, quid illa Gregoriana
interpretatio, qua nos vsi sumus, &
quam inclementissime *Ἐναθεματίζε*
charta tua, praeter altera praestet, Expli-
cat sententiam Euangelistae & Apo-
stoli multo quam altera euidentius,
Eutycaeorum blasphemias refutat,
Christum verum hominem esse deo
monstrat, & vere in caelos ascendi-
sse & vere eum ibi esse & degere, vt
inde ad nos eodem euehentos reuer-
tatur, &c. Qualis

Latine omnino loquimur : Christus coelum ac-
cepit. Qualis autem haec Latinitas, & quam Ci-
ceroniana elegantia, dicere, Arma cepit, Oppida
cepit, Pecunias cepit, idem esse, quod, Armis ca-
ptus est, Oppidis captus est, Pecunijs captus est?
Aut forte ludis cum Lucano :

Te cum statione peracta
Astra petis serus : praelati regia coeli
Excipiet gaudente polo &c.

Sed quid fiet? Christus captiuitatem cepit, & ca-
ptiuam duxit. Num eum oportet captiuitate capi?
num Victor ipse iam victus est? num Dominus coe-
li iam seruus coeli fit? & qui coelum tenet, num
iam coelo tenetur? At hi lusus procul a
Christianorum auribus faceffant.

Gregoriana] Gregorij peruertens sententi-
am, id est, vt paulo ante dixisti, peruersa inter-
pretatio, risu digna. Statuant autem ex his om-
nibus pij & boni, quod Christiano homine, fide &
conscientia recta dignum fuerit.

H

Mea

Qualis cum sit oramus te, vt cum
bona gratia tua hac vti nobis liceat.
aut si hoc non potes largiri, ne repre-
hendas saltem, quod factum est a nos-
tris animo simplici, qui neminem of-
fendere volumus, Sicut nos etiam
non reprehendimus eam, qua tu vte-
ris, cum sit orthodoxa vtraq;. Si ta-
men omnino te offendit Gregoriana
interpretatio, quietis publicæ causa
non vtemur ea amplius, dummodo
de re nulla sit inter nos controuersia,
& hoc modo te habeamus æquiores
nobis & rebus nostris, cum per se eti-
am λογμαχία in Ecclesia turbare non
debeant.

Quæ tamen in disputationem de
interpretatione verborum Lucae tu-
am infers, aliena sunt omnia, quædam
autem fidei Christianæ, & Symbolis
huius, vt vides, contraria.

Quod

Mea pace ire licet vel εἰς μακαρίαν. Ego
verò cum pijs omnibus: Ζητῶ Νῶε κίβωτο μὲν ὅπως
μοῖσον αὐτῶν ἀλύξω.

Omnia illa, quæ commemoravi, ex Confessione
nostrarum Ecclesiarum deprompta sunt, nihilq;
alienum est, multo minus, ut tu mendacissime dispu-
tator fingis, fidei Christianæ & Symbolis huius
contrarium. Tu fortassis nec vitam nec mortem tu-
am consideras, ideoq; incogitanter & impiè repræ-
hendis Ecclesiarum nostrarum omnium Confessionem
de Ascensione, & de Sensione ad dexteram. Ut
autem scire possimus, qualis sis, ostende, quid dicas
alienum, & fidei veræ & Symbolis contrarium. Si
quicquam probaueris, donabo tibi salutem animæ
meæ. Nam ut mori & saluari cupio, ita certum me
esse de Confessione mea, quæ est totius Ecclesiæ, cer-
tò scio, & tuis mendacijs contumeliosissimè lacessi-
tus prouoco ad omnium Ecclesiarum in Saxonia,
Misnia, Turingia, & alibi, iudicia, & testimonia.

f Quod restat igitur pro affectione
erga te optima nostra, qua te secus
merentem cōplectimur, oramus te, in
primis ppter veritatem Christianam,
& Ecclesiæ quietem, atq; per tuam
etiam salutem & dignitatem, te & ora
mus & hortamur, ne attentes neq;
g conuellas ea, quæ sunt in Symbolis
nostris Christianis, de Ascensione
Christi in cœlum, & reuersione huius
inde, & non aliunde in terras, Neq;
enim te facere hoc feret Ecclesia, cum
omnium orthodoxorum & semper
fuerit, & nunc etiam hac de re sit *μία*
h *καρδία, ἢ ἡ ψυχὴ μία*. Et de Sacramen
tis ne sic differas, vt articulos fidei
euertas, cum per hæc fides stabiliat
& confirmetur.

Nostra

ὡς λύκῳ ἄρνα φιλεῖ.

f

ὅς ἀπόλοιτο κακῶς, ὅσις τοιαῦτά γε ξέροι.

g

μία καρδία est de omnibus fidei articulis, et
de Sacramentis, ac in primis σωματικῆς πρῶσις
Christi in Coena, ut ex Graecis et Latinis Ecclesijs
Corpus doctrinae in Apologia ostendit. Stabilitur
fides per Sacramenta, et tamen, quo ad materiam
et substantiam, (de qua tecum nunc ut agatur, pro-
lixum nimis fuerit, donec fortassis aliās volueris)
differentia est magna.

h

Græca Ecclesia etiam hodie ita canit et orat :

πλὴν ὑπὲρ ἡμῶν πληρώσας οἰκονομίαν, καὶ
τὰ ἐπὶ γῆς ἐνώσας τοῖς οὐρανοῖς, ἀνελήφθης ἐν
δόξῃ χριστὸς ὁ θεός, οὐδαμῶθεν χωριζόμενος,
ἀλλὰ μόνων ἀδιάστατος, καὶ βοῶν τοῖς ἀγα-
πῶσί σε, ἐγὼ εἰμι μεθ' ὑμῶν καὶ οὐδεὶς καθ'
ὑμῶν.

Et de Coena : εἰς ἄφεσιν γυνέσθω μοι πᾶν
παισμάτω, τὸ ἄχραντόν σου σῶμα καὶ θεῖον
εἶμα, etc.

H 3

Confessio

i Nostra autem de venerabili Sa-
cramento Coenae Domini doctrina &
confessio ante oculos est, & in mani-
bus omnium, qua vna & eadem vtun-
tur harum terrarum Ecclesiae iam inde
ab initio instauratae veritatis Euange-
lica, quae & in Catechesi nostra iisdem
verbis, quae Praeceptores nostri nobis
praescripserunt, repetita est, a qua &
non sumus, Deo iuuante, recessuri.

k Pone suspiciones, quae peccatum
habent, quas & caritas Christiana non
vsurpat neque admittit.

l Et, cum domum habeas, noli ha-
bitare in alterius corde aut capite, si-
cut ille dicit in Comœdia, Neque sumas
m tibi, vt, quo consilio hoc aut illud, hic
aut iste faciat aut dicat, pronuncies atque
ita de suspicionibus tuis insimulatio-
nes ne texas, & in vulgus spargas con-
tra caput & vitam innocētissimorum
hominum & amicorum tuorum & mul-
tarum regionum quietem & salutem.
Quod

Confessio extat in scriptis Lutheri contra Sa-
eramentarios, & in Catechismo: in Confessione
Augustana & Apologia, ubi corporalis presentia,
secundum carnem, & manducatio, quæ fit partici-
patione corporis naturali affirmatur. Hanc Confe-
sionem si probas, cur digladiaris? Si non probas,
cur non aperte fateris? Cogita de cancri sermone,
ne verus aliquando fiat: οὐτως ἔδει καὶ πρόθερον
εἶναι καὶ ἀπλῶς εἶναι.

Num suspiciones sint, ex ijs, quæ hætenus per-
legimus, pius lector iudicare poterit. Caritatis au-
tem Christianæ exemplum in hac disputatione illu-
stre proposuit is, qui ab omni Christiana caritate se
alienissimum, & mendacijs ac calumnijs deditissi-
mum esse, strenue probavit.

Domum habeo, DEI beneficio, pietatis &
honestatis studiosam. Te autem tui præcepti me-
morem esse velim, ne ὄντως πρός λύγαν nugas agas
in mysterijs diuinis, sed διαφορητικὰ tua cures.

Repeto, Sigaion, meum illud, Psalm. 7. quem
propter tuas calumnias cum reddiderim qualicunq;
versu, huc apponere visum est, vt lector aliquid ha-
beat, quo & ipse aduersus iniurias munire sese po-
ssit:

H 4

Audi

Quod tibi non est obuium aut expe-
ditum, ne statim reprehende, abiice,
damna in alijs. Dies enim diem docet.
Hæc omnia Flacianorum sunt, a qui-
bus te alienum esse ostendisti hæc-
nus, nisi contagio horum tibi nocuit
ἡγοῦσα ὄντι ἐν βαρβάροις, Et q̄ contestatio-
nes inculcatæ tuæ præfantur & inter-
fantur, id moribus & vita exprime
atq; repræsentata, ne sint contrariæ ijs,
quæ facis. Cætera alias.

Nunc chartam tuam cum hoc au-
ctuario, & minime quidem facetam,
tamen cum corona tibi remittimus.
Nostram autem Catechesin prodesse
cupimus Ecclesiæ orthodoxæ, & vt
confidimus, iam præstat hoc, & præ-
stabit deinceps, Quod
nisi fiat, nos ipsi sponte nostra hanc ab-
olebimus, neq; dum a te aut alijs hoc
facere admoneamur rem differemus,
Sumus enim salutis & quietis publicæ
non minus quam tu studiosi, vel alijs
quanto etiam magis.

Gratulari

A Vdi DEVS: fido tibi, me do tibi,
Me libera, saluumq; fac, & eripe
De persequentibus meae vitae statum,
Ne forte ceu Leo ferox me deuorent,
Dum non adest, qui non nocentem liberet.
Tu namq; testis es mihi, si talia,
De qualibus traducor insons vndiq;
Feci reus, si sunt manus tales mihi,
Factis & vnquam reddidi iustis mala,
Si candidus minus fui, si non amans
Tranquillitatis, atq; pacis aureae,
Vindicta si priuata cor rupit meum,
En hic ero, me comprahendat opprimens
Hostis meus, vitamq; mergat in lutum,
Vertatq; honoris nomen in nihilum mei.
Consurge & ira vindica me debita,
Et hostium furoribus sis fortior.
Me muneri meo, quod ipse tu mihi
Dabas, tua nunc dignitate reddito,
Vt colligantur ad tuum templum pij.
Consurge propter hos, tui Dux agminis.
En haec precans exaudior: Iudex DEVS,
Vindex DEVS, Iustus DEVS seruat suos,
Punit malos. Ah tu DEVS me iudica,
Iuxta meae ius conscientiae, & meam
Causam vide, & cognosce, quam non sim reus,
Quam mecum agant peruerse, atrociter, male.
Ah finis ah sit impiorum te Duce,
Rectos, piosq; nam potes, tu promoue,

H 5

Qui

Gratulari tamen nobis possumus, si
ita est scripta, ut iniquissima censura
malevolentissimorum hominum ni-
hil reperiat aliud, ad reprehenden-
dum, quam quod notat charta tua,
cui

Qui corda, qui renes probas, & omnia
Præsens vides, occulta sint nimis licet.

Tu tu DEVS, scutum mihi firmissimum,
Tandem pios, piamq; causam protegis,
Et simplicis candore gaudes pectoris,
Iustusq; iudex singulis profers minas
Diebus, & ni pœnitentiam mali
Agant, ades bellator, & gladium moues,
Arcumq; tendis, tela mittis fortiter,
Et vasa & instrumenta mortis noxia
Infers malis, & contumaces opprimis.

En hostis iste cogitationibus
Versat malum suis, nefasq; parturit,
Et concipit dolos, parit mendacium,
Fallitq;, falliturq;, & in lacum cadit,
Quem struxerat, fax proprii infortunij,
Oppressus arte propria amittit caput.

At gratias dicam meo magnas DEO,
Quod iustus est, & innocentes liberat.
Laudabo nomen ipsius sanctissimum,
Altissimoq; leta promam carmina.

De his legantur iudicia Ecclesiarum scripta
etiam ante notationem meam, in qua tamen nec lo-
cus, nec persona, nec quicquam in specie, vti voca. it,
nisi verso sententiæ Petri infelix, nominatur.

Quara

cui Bibliopolæ nostri gratiam confis-
tentur & debent omnino, Notatione
enim tua effectum est, vt omnia ex-
empla distraherentur, quod, vt fit,
vnusquisq; , qualis ille liber esset, de
quo controuersia extitisset, cognosce-
re vellet, atq; ita in plurium manus il-
le veniret. Hoc vt gloriæ DEI, &
veritatis propagationi seruiat, iterum
optamus, atq; vt fiat DEVM ora-
mus, per Christum Dominum no-
strum,

n Postremo cum bellum denuncies
amicis & inimicis (vtrosq; enim no-
minat charta tua) vide ne irrites ad-
o uersus te eos, qui immaturis scripto-
ribus leoninam detrahere possunt &
solent, quod tuæ etiam existimationis
causa, quæ nostram simul complecti-
tur, accidere tibi nollemus,

p & te legendo quam scribendo occu-
pari nunc etiam rectius esse existima-
mus, Tutius autem tibi esse tua
sponte intelligis, etiam de nostro ex-
emplo.

Quare, disputator, hæc omittis? [mibi amice
eis omnibus & singulis, qui Christi τοῦ θεοῦ υἱοῦ πρῶτος,
Emanuelis maiestatem quærent,] Tua proculdubio
conscientia te accusat, te gloriam Christi non
querere, ideoq; amicum mihi esse nolle.

Fiat voluntas Domini, in cuius manu omnes
sortes meæ. Circumdederunt me canes: Salua me
ex ore Leonis, & à cornibus unicornium humili-
tatem meam. Circumdederunt me boues multi,
tauri pingues obsederunt me. Aperuerunt super
me os suum, & sicut Leo rapiens & rugiens.

Et lego & scribo, & vtrunq; fortassis in mea
professione & vocatione laboriosa diligentius, quàm
censor iste iniquus. Lectiones certè præfero omni-
bus reliquis meis laboribus. Sed de hoc meum non
est.

exemplo. Neq̄ te fugit, quæ quis
facit alteri idem ab alijs ei expectan-
dum esse. Cum quanto autem pe-
riculo nostro, sine vlla causa, & nos &
scripta nostra ad omnes infamaris,
Scholamq̄ nostram ad plurimos sus-
spectam feceris, literis etiam eorum
discimus, qui ad suos hunc scribunt ita
vehementer, vt hac de causa auocatus
ros etiam eos se minentur, nisi rem
aliter se habere didicerint.

Et sunt qui dicant te & tui simili-
bus autoribus hoc agi, vt decreta fi-
ant vel etiam iam facta sint, ne ex illis
locis Saxoniae vestrae liberos suos
quisquam in Academiam nostram
mittat,

Quod

est dicere, nisi quantum contumelia disputatoris mei
me dicere cogit. Exemplum autem, quod disputator
suum proponit, iudicio accurato indiget, ne omissis
hostibus manifestis, Pontificijs, Iesuitis, & hereti-
cis, ad quorum catalogum Ecclesie nostrae omnibus
temporibus etiam Sacramentarios retulerunt, in-
surgamus tantum aduersus eos, quos fratrum loco
habere debebamus, ut impudenter disputator iste hu-
iusq; collaterales faciunt, scribentes τ in hereticos
& hostes multos, θ verò in amicos & orthodoxos
multos, & λ in neutrales, & de fide sua incertos.
Utinam verò exemplum suum secutus physicus iste
iam fuisset, & ab hac disputatione abstinuisset.

Finem mendaciorum iste quisquis sit, facere
nondum potest. Si autem n. etuit, ne quid tale fiat,
cur cum socijs suis non custodit *ἄρα τ ἀδελφῶν* &
& causam nullam temere praebeat discessionibus pe-
riculosis? Sarcasmos etiam in Saxoniam, quam fa-
cetus & suavis disputator nominat, nostram, intel-
ligimus. Precor autem aeternum Patrem Domini
nostr. IESV Christi, ut haec loca Saxonica in ve-
ra sui agnitione, inuocatione, & celebratione cle-
menter conseruet, & animos Principum & Sena-
torum laudatissimorū ad constantiam verā flectat,
ita, ne vel clancularijs impostoribus, & sanae do-
ctrinae, salutarisq; concordiae turbatoribus, permit-
tant licentiam illaqueandi alios suos labyrinthis, vel
arundinis instar mutant simplicitatem verae doctri-
nae, vel Academicam *ἑποχῶν* in rebus fidei admit-
tant

Quod etsi DEO permittimus,
nos tamen etiam in quam necessitas
tem scribendi a te conijciamur vides,
qui nimirum vulgus quoque docere ne-
cesse habebimus, quomodo nobiscum
egeris, nisi per te hoc auertatur. De
quo & quod facturus sis, atque ad sani-
tatem reduci te passurus nondum de-
sperauimus. In qua spe nostra, & in
q presentia sibi temperauit hæc respon-
sio nostra, & differuntur a nobis reli-
qua. Ubiquitatem autem Butychæ-
am a Collegio antecessorum no-
strorum iampridem damna-
tam esse, si ignoras. Emi-
sarius huius, tuus ne-
cessarius te doce-
re poterit.

D.D. Iaco-
bus Andre-
æ Theolo-
gus.

Aug IC 223

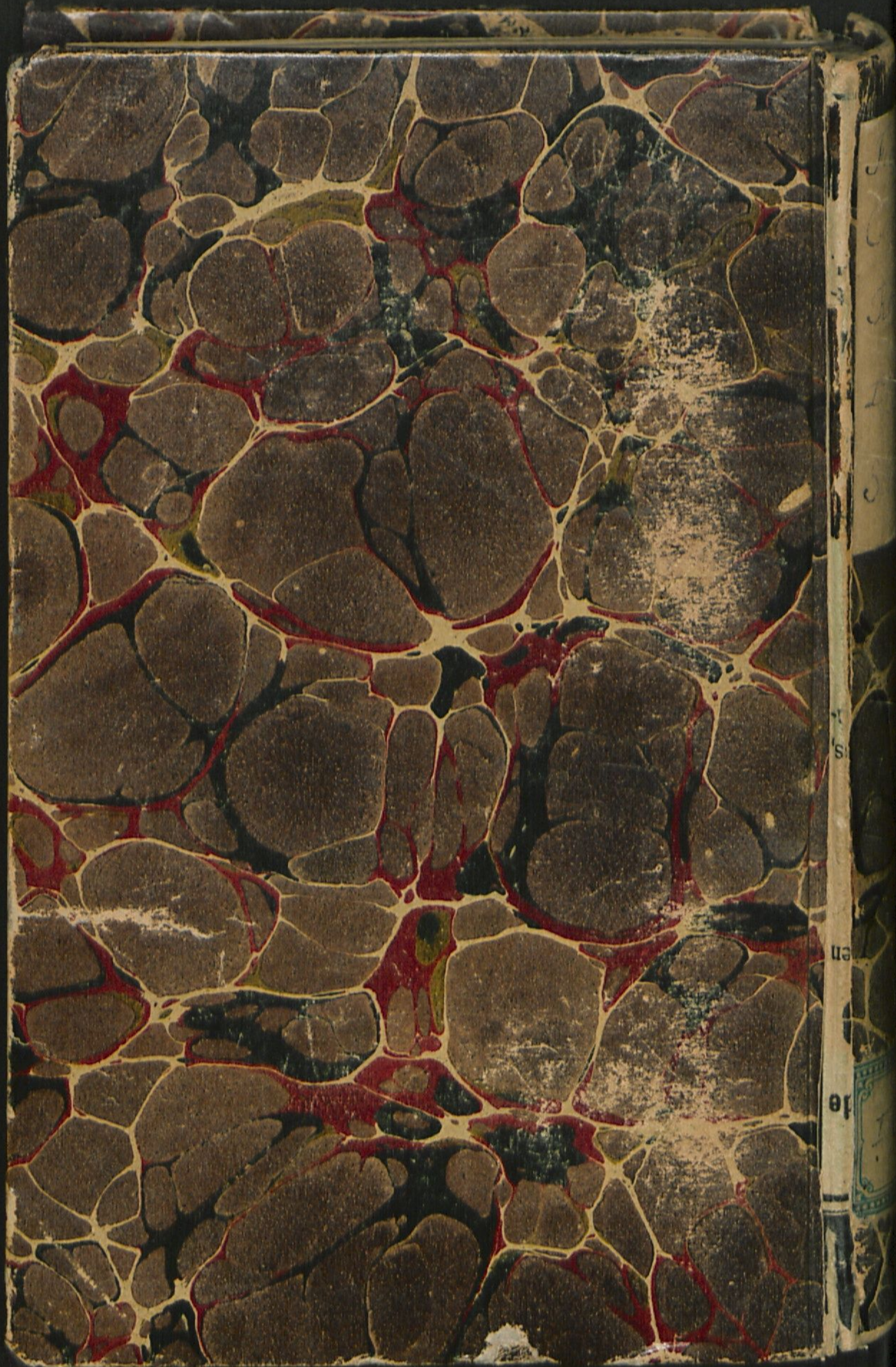
ULB Halle

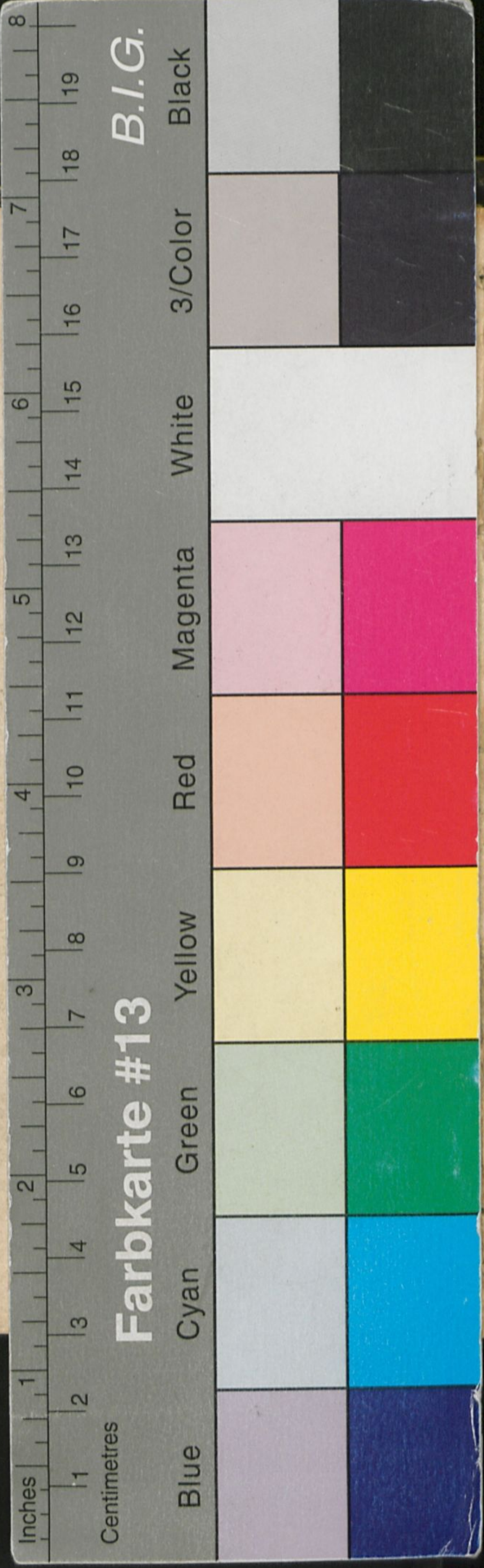
3

002 491 397

56

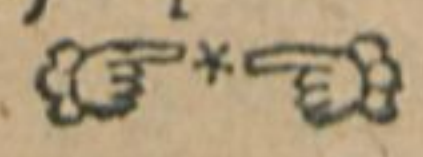
DISPUTATIO
GRAMMA=
TICA.

De loco Actorum 3.
Oportet Christum coelum accipere.

VVITEBERGAE A QVODAM
bilioso scripta & edita.

Contra
D. NICOLAVM SELNECCERVVM.

VNA CVM BREVI ET NECES-
saria *ιστολογια* Responstionis, qua D. NICO-
LAVS SELNECCERVS vti
posset ad schedas istas, quibus nomen
est praescriptum nullum.

Iohan. 1.
VENI & VIDE.

ANNO

D. M. LXXI.

4

7

